

የተከበሩ አቶ ይርሳው ታምሬ!

የአማራ ብሔራዊ ክልል ም/ቤት አፈ-ጉባኤ!

የተከበራችሁ የም/ቤት አባላት!

ጥሪ የተደረገላችሁ እንግዶች!

ክቡራትና ክቡራን!

1. በአማራ ብሔራዊ ክልል ሕገ መንግስት አንቀጽ 116 (2) እና የዋና ኦዲተር መ/ቤት እንደገና ማቋቋሚያ፣ ማደራጃና ስልጣንና ተግባራት መወሰኛ አዋጅ ቁጥር 186/2003 አንቀጽ 6 እና አንቀጽ 10(2) ለመ/ቤቱ በተሰጠው ስልጣን መሰረት የተከናወኑ ተግባራትን የሚገልፅ ዓመታዊ አጭር ሪፖርት ዋና ኦዲተሩ ለተከበረው ም/ቤት እንደሚያቀርብ የተደነገገ በመሆኑ ይህን ሪፖርት አቀርባለሁ።

2. በዚህ አጭር ሪፖርት የመ/ቤታችን የ2009 በጀት ዓመት የ11 ወራት የዕቅድ አፈፃፀም ሪፖርት፣ በ2007 በጀት ዓመት መ/ቤታችን ያከናወነው የክልሉን የተጠቃለለ ፈንድ ሂሳብ እና የ268 መ/ቤቶች የ2008 በጀት ዓመት ሂሳብ የፋይናንስና ሕጋዊነት ኦዲት ሪፖርት በቅደም ተከተል ቀርበዋል።

የ2009 በጀት ዓመት የ11 ወራት የዕቅድ አፈፃፀም፤

የኦዲት ልማት ሰራዊት ግንባታ አፈፃፀም

3. በ5ቱ የአቅም ግንባታ ስትራቴጂዎች ማለትም በአመለካከት፣ በክህሎት፣ በአሰራር፣ በአደረጃጀትና በግብዓት የማብቃትና የልማት አቅሞችን ወደ ተቀራረብ የመፈፀም አቅም ለማድረስ መንግስት ባስቀመጠው አሰራር መሰረት ጥረት እየተደረገ ይገኛል። ከኦዲት ልማት ሰራዊት ግንባታ አንፃር በታቀደው ልክ ባይሆንም ስራን በተደራጀ መንገድና በለውጥ ፕሮግራሞች አግባብ በመፈፀም ጠንካራ የኦዲት ልማት ሰራዊት ለመገንባት እርብርብ እየተደረገ ይገኛል። ከዚህ አንፃር የመ/ቤታችን ፈፃሚዎች በ4 የልማት ቡድኖች እና በ72 የ1ለ5 አደረጃጀቶች ወደ ስራ እንዲገቡ በማድረግ የተቀራረበና የተለወጠ አመለካከት ለማምጣት የተለያዩ መድረኮችን በመፍጠር ውይይቶች ተካሂደዋል።

4. ከመልካም አስተዳደር ስራዎች አንፃር በ2009 በጀት ዓመት ዕቅዳችን በርካታ ተግባራትን ለማከናወን ማለትም የሪፎርም ስራዎችን አፈፃፀም አጠናክሮ ከማስቀጠል አጠቃላይ ዕይታ በመነሳት የህዝብ ከፍተኛ ጥቅም ያለባቸውን የከተሞች ልማት ዕድገት ፈንድ ተጠቃሚ ከተሞች ኦዲትንና የምዕተ-ዓመቱ ቀጣይነት ዕድገት በጀትን ልዩ ትኩረት ሰጥቶ በመከታተል፣ የልዩ ኦዲት ስራ አመራርን መከታተያ መመሪያ በማሻሻል፣ ከዚህ ቀደም በተከታታይ በቅሬታ ለሚነሱ የኦዲት ስራዎች የአፈታት አቅጣጫ በማስቀመጥ፣ ቅሬታዎችን ፈጥኖ ምላሽ መስጠት የሚያስችል አሰራር በመዘርጋት የተሰሩ ጅምር ስራዎች በአበረታችነት የታዩ ናቸው።

1 | የ2009 በጀት ዓመት የ11 ወር ዕቅድ አፈፃፀምና የ2008 በጀት ዓመት ሂሳብ የፋይናንስና ሕጋዊነት ኦዲት አጭር ሪፖርት

ከውስጥና የውጭ አገልግሎት አሰጣጣችን እንጻር በየ6 ወሩ በሚሰጥ መረጃ መሰረት ከደንበኞች በአማካኝ 86 በመቶ እርካታ እንዳለ የታየ በመሆኑ ይህም በዓመቱ በዕቅድ ከተያዘው 92 በመቶ አኳያ ሲታይ የዕቅድ አፈፃፀሙ 94% የሚይዝ ነው። የአገልግሎት አሰጣጥ እርካታ መጠይቅ በማዘጋጀትና በአዲት መውጫ ስብሰባ በሚሰጡት አስተያየቶች መሰረት በአዲተሮች እየተሰጠ ያለው ድጋፍ በየጊዜው ያለባቸውን ክፍተት እየሞላ እንደሄደና ድክመታቸውን እንዲያዩ ትልቅ እገዛ እያደረገ መሆኑን አዲት ተደራጊዎች በጥንካሬ ገልጸዋል፤ የአዲት ስራው በየ6 ወሩ ተከፋፍሎ መሰራቱ ስህተትን በወቅቱ ለማስተካከል ስለሚረዱ በዚህ ቢቀጥል የሚሉት አስተያየቶች ገንቢ አስተያየቶች ነበሩ።

5. የውጤት ተኮር ሥርዓት ከሪፎርም ፕሮግራሞች መካከል ትኩረት ተሰጥቶት በመተግበር ላይ ከመሆኑም ባሻገር አጠቃላይ ውጤቱም ከሌሎች የሪፎርም ስራዎች ጋር ተዳምሮ የመፈጸም አቅሙ የተሻለና መልካም አስተዳደርን ያሰፈነ ተቋማዊ ሁኔታን ማረጋገጥ የሚጠይቅ ነው። በተለይም አዲት በአጠቃላይ የመንግስት አሰራር ግልፅኝነትን የተላበሰና ተጠያቂነት ያለው እንዲሆን የሚያበረክተው አስተዋፅኦ የኅላ በመሆኑ በዚህ አግባብ እየተከናወነ ይገኛል። በ2009 በጀት ዓመት የ1ኛው ግማሽ ዓመት ውጤት ከተሞላላቸው 265 (ወ203፣ ሴ62) ሰራተኞች መካከል 24%ቱ ሠራተኞች ከፍተኛ ያገኙ ሲሆን ቀሪዎቹ 76% ሰራተኞች የሚሆኑት ደግሞ በመካከለኛ ደረጃ የተፈረጁ ናቸው።

የአዲት ኮሚዩኒኬሽን ስራዎች አፈፃፀም

6. የአዲት ኮሚዩኒኬሽን ስራችን በዋናነት የፋይናንስ ግልፅኝነትንና ተጠያቂነትን ለማስፈን በሚያስችሉ እንቅስቃሴዎች ላይ ትኩረቱን አድርጎ በሐገራዊ፣ ክልላዊና ወቅታዊ ጉዳዮች የማህበረሰብ ግንዛቤ መፍጠርና የተቀራረበ የአመለካከት አንድነት መገንባት ታሳቢ አድርጎ የሚንቀሳቀስ ነው። በዚህም ለፍትህ አካላትና ለብዙሃን ማህበራት የአዲት ግንዛቤ መፍጠሪያ መድረክ በማዘጋጀት፣ የህትመት ስራዎችን በማሳተም አዲት ሪቪው ዓመታዊ የሙያና መጽሔትና ዜና አዲት መጽሔት ህትመቶች ተሰራጭተዋል።

የአዲት ሥራ ዕቅድ አፈፃፀም፤

የፋይናንስና ሕጋዊነት ኦዲት አፈፃፀም

7. በ2009 በጀት ዓመት በፋይናንስና ሕጋዊነት ኦዲት ሽፋን ቅድሚያ ተሰጥቶ ኦዲት መደረግ ከሚገባቸው 442 መ/ቤቶች አንፃር 65% ለማድረስ እና በበጀት ዓመቱ 288 መ/ቤቶችን ኦዲት ለማከናወን ዕቅድ ተይዞ በኦዲት መሸፈን የተቻለው የ268 መ/ቤቶችን በመሆኑ አፈፃፀሙ ከዓመቱ ዕቅድ አንፃር 93.05% ሲሆን የኦዲት ሽፋናችን ከጠቅላላ ቅድሚያ ኦዲት ሽፋን እንዲያገኙ ከተለዩት 442 መ/ቤቶች ጋር ሲነጻጸር 60.63% አድርጎታል።

8. የኦዲት ሽፋን ከበጀት አንፃር ሲታይ የወጪ በጀት እስከ 70% እና የገቢ በጀት እስከ 35% ሽፋን ለማድረስ ታቅዶ የ2008 በጀት ዓመት የተፈቀደውን አጠቃላይ የክልሉ በጀት ብር 27.297 ቢሊዮን መነሻ በመያዝ በኦዲት የተሸፈኑ መ/ቤቶች አጠቃላይ በጀት ብር 23.498 ቢሊዮን የኦዲት ሽፋን ያገኘ በመሆኑ የውጭ ሂሳብ ኦዲት አፈፃፀም 86.08% ደርሷል። ይህም በቢሮ ደረጃ ከፍተኛ በጀት የያዙና የዘላቂ ልማት በጀት ፈጻሚ ተቋማት ሂሳብ ኦዲት ሽፋን በመሰጠቱ ምክንያት ከዕቅድ በላይ መሸፈኑን ሲያሳይ ሁኔታው ከላይ በቁጥር በተመለከተው ሽፋን ላይ የራሱ ጫና ነበረው።

የገቢ ኦዲት ሽፋንን በሚመለከት ክልሉ በራሱ አቅም ለመሰብሰብ የያዘው አጠቃላይ ገቢ ብር 7.453 ቢሊዮን ሲሆን ኦዲት የተደረጉት ገቢ ሰብሳቢ መ/ቤቶች ያገኙት ብር 1.461 ቢሊዮን በመሆኑ ሽፋኑ ወደ 20% የተጠጋ ነው። ይህ አፈፃፀም ዝቅ ያለ ሲሆን በአዲስ መልክ በተጀመረው ገቢን ከወጪ ሂሳብ ጋር ጎን ለጎን አጣምሮ ኦዲት የማድረግ ስትራቴጂ በደሴ ቅርንጫፍ ጽ/ቤታችን በኩል የገቢ ሂሳብ ኦዲት በከፊል ባለመሰራቱ ያጋጠመ ችግር ነው። በ2009 በጀት ዓመት 2ኛው ግማሽ ዓመት አሠራሩ ተስተካክሎ በመሠራት ላይ ስለሆነ ሽፋኑ ከፍ የሚል ይሆናል።

የክልሉ የተጠቃለለ ፈንድ ሂሳብ ኦዲት በተመለከተ፤

9. መ/ቤታችን በየዓመቱ ተዘግቶ የሚቀርብለትን የተጠቃለለ ፈንድ ሂሳብ ኦዲት እያደረገ አስተያየት በመስጠት ላይ ይገኛል። በዚህም መሠረት የ2007 በጀት ዓመት የክልሉ የተጠቃለለ ፈንድ ሂሳብ ኦዲት ተጠናቆ «ከዚህ በስተቀር» የሚል የኦዲት አስተያየት የተሰጠ ሲሆን በግኝቶቹ ላይም የማስተካከያ እርምጃ እየወሰደ መሆኑን የክልሉ ገንዘብና ኢኮኖሚ ትብብር ቢሮ በግብረ መልሱ ገልጧል። ዋና ዋና ግኝቶችም በዚህ ሪፖርት ቀርበዋል። በሌላ በኩል የ2008 በጀት ዓመት የተጠቃለለው ፈንድ ሂሳብ ተዘግቶ ስለደረሰን የኦዲት ስራው ከ75% በላይ ተከናውኖ ቀሪ የመስክ ስራው በመጠናቀቅ ላይ ይገኛል።

የክዋኔና አካባቢ ጥበቃ ኦዲት አፈፃፀም፤

10. ከክዋኔና አካባቢ ጥበቃ ኦዲት አንፃር በ2009 በጀት ዓመት ሒደቱን ራሱን አስችሎ ማደራጀት፤ በ2007 እና 2008 በጀት ዓመታት እየተሰሩ የዞሩ 14 ስራዎችን ማጠናቀቅና አዲስ የሚጀመሩ

መ/ቤቶችን በመደበኛ ኦዲትና ሌሎች 6 መ/ቤቶችን የክትትል ኦዲት ስራዎችን ለመስራት ዕቅድ ተይዞ ነበር። የክዋኔና አካባቢ ጥበቃ ኦዲት ራሱን ችሎ በዳይሬክቶሬት ደረጃ የተደራጀና 10 የኦዲት ቡድኖችን ይዞ ዓለም አቀፍ ደረጃውን እንዲያሟላ ተደርጓል።

በዚህ መሠረትም በ2008/9 የኦዲት ስራቸው ተጠናቆ ሪፖርት ወጪ የሆኑባቸውን በጠቅላላው 16 መ/ቤቶችን የመደበኛ ክዋኔና የክዋኔ ክትትል ኦዲት ስራ ውጤቶች በየካቲት ወር/2009 ላይ ለተካሄደው የምክር ቤት ጉባዔ ያቀረብን ሲሆን በጉባዔውም እንዲመከርባቸው፣ አቅጣጫ እንዲሰጥባቸውና እንዲጸድቁ ተደርጓል።

በ2009 በጀት ዓመት ሊሰሩ የታቀዱት 6 የክዋኔ ክትትል ኦዲት ስራዎች ተጠናቀው ሪፖርታቸው ወጪ ተደርጎ ለሚመለከታቸው ተላልፏል። ሌሎች የታቀዱ 8 የመደበኛ ክዋኔ ኦዲት ስራዎች በመስክ ላይ እየተከናወኑ ሲሆን በአጠቃላይ በ11 ወሩ የ10.6 መ/ቤቶችን የክዋኔ ኦዲት ለማድረግ እቅድ ተይዞ በአንፃራዊ ስሌት የ9.69 መ/ቤቶችን ሂሳብ ኦዲት በማድረግ የእቅዱን 91.4% ለማከናወን ተችሏል።

የኦዲት ስልጠና ክትትልና የሙያ ብቃት ፈቃድ አሰጣጥ አፈፃፀም፤

11. መ/ቤታችን በአዋጅ ቁጥር 186/2003 አንቀፅ 6 (2) (ሀ) መሰረት የመንግስት መ/ቤቶችንና የልማት ድርጅቶችን በውክልና ኦዲት እንደሚያስደርግ በተሰጠው ስልጣን መሰረት ሂሳባቸውን በግል ኦዲተሮች ላስመረመሩና በማስመርመር ላይ ለሚገኙ በቁጥር 39 የክልሉ መንግስት የልማት ተቋማት፣ የየከተሞች የውሃና ፍስሽ አገልግሎት ጽ/ቤቶችና ከከተማ አስተዳደር በታች የሆኑ ማዘጋጃ ቤቶች በሚሆኑት ላይ የክትትልና ድጋፍ ስራ ተከናውኗል።

ከዚህ ጋር በተያያዘ ለግል ሒሳብ አዋቂዎችና ኦዲተሮች ፈቃድ መስጠትና የስራ ክትትል ተግባርን በተመለከተ በ11 ወሩ መስፈርቱን ላሟሉና ተፈትነው የማለፊያ ውጤት ላገኙ በድምሩ ለ158 (ወ 139፣ሴ19) የሒሳብ ሙያ ፈቃድ ጠያቂዎችና ለ29 (ወንዶች) የኦዲተር ሙያ ፈቃድ ጥያቄ ላቀረቡ ባለሙያዎች የሙያ ፈቃድ ተሰጧል።

ስልጠናን በሚመለከት ኦዲተሮች በቅድመ ስራና የስራ ላይ ሠልጣኞች ደረጃ ተለይተው ፍላጎትን መሰረት ያደረገ የአቅም ግንባታ ስራ እየተካሄደ ቆይቷል። ከዚህም መካከል፣ ለጀማሪ ኦዲተሮች በኦዲት ሙያ፣ በመንግስት ሂሳብ አያያዝ፣ በሙያው ስነ-ምግባርና በመንግስት ፖሊሲዎች ላይ የግንዛቤ ማስጨበጫ ስልጠና በድምሩ ለ27 (18 ወንድና 9 ሴት) ኦዲተሮች፣ ለክዋኔና አካባቢ ጥበቃ ኦዲት ማናጀሮችና ፈጻሚ ኦዲተሮች በድምሩ ለ38 (35 ወንድና 3 ሴት) ባለሙያዎች፣ ለነባር የፋይናንስና ህጋዊነት ኦዲት ባለሙያዎች በኦዲት አሰራር ዘዴና ሂደት በሙያው የጋራ ወጥ አሰራርን ስለመከተልና በኦዲት ወቅት ባጋጠሙ የአሰራር ችግሮች ላይ በድምሩ ለ202(156 ወንድና 46 ሴት) ኦዲተሮች ሙያዊ ስልጠና ተሰጥቷል።

4 | የ2009 በጀት ዓመት የ11 ወር ዕቅድ አፈፃፀምና የ2008 በጀት ዓመት ሂሳብ የፋይናንስና ህጋዊነት ኦዲት አዎኖር ሪፖርት

የውሃና ፍሳሽ አገልግሎት ጽ/ቤቶች ስራ አስኪያጆች፣ አስተባባሪዎች፣ የውስጥ ኦዲተሮችና አመራሮች በ2 ዙር በአጠቃላይ በድምሩ 1365 (305 ወንድና 60 ሴት) የሙያ ማስገንዘቢያ ስልጠና ተሰጧል። ይህም በየጽ/ቤቶቹ ያለውን የሃብት አስተዳደርና አጠቃቀም በማሻሻል አገልግሎት አሰጣጥን ለማሻሻል እንዲችሉና ለግልጽነትና ተጠያቂነት ስርዓት መጎልበት ጉልህ ጠቀሜታ እንዳመጣ ይታሰባል።

የሰው ሃይል መዋቅርና የስምሪት መረጃ፤

12. መ/ቤቱ የደሴ ቅርንጫፍ ጽ/ቤት ሠራተኞችን ጨምሮ 334 የሰው ኃይል የሚይዝ ድርጅታዊ መዋቅር ያለው ሲሆን እስከ ግንቦት 30/2009 ያለው የሰው ኃይል ብዛት 293 (87.7%) ነው። ከዚህ ውስጥ 213 (72.6%)አላማ ፈፃሚ እና 80(27.4%) ድጋፍ ሰጪ ሠራተኞች ናቸው። በትምህርት ዝግጅት ዲግሪና ከዛ በላይ ያላቸው ድምር 237 (79%) (ሴ 44 ፣ ወ 193) ናቸው።

በመ/ቤቱ በስራ ላይ ካሉት 293 ሠራተኞች መካከል 216 (73.7%) ወንዶች፣ 77(26.3%) ሴቶች ናቸው። ከኃላፊነት አንፃር የሴቶች ተሳትፎ ሲታይ 6 ባለሙያዎች ከዳይሬክተር እስከ ኬዝ ቲም አስተባባሪ በመካከለኛ የአመራር ሃላፊነት ደረጃ የያዙ ይገኙበታል።

ከዚህ ውስጥ በ2009 በጀት ዓመት የ11 ወር በተለያዩ ስምሪቶች የተሟላው 19 ወንድና 9 ሴት በድምሩ 28 አዲስ ቅጥር የተፈጸመ ሲሆን በተመሳሳይ ወቅት 42 ሰራተኞች(2ቱ በጡረታ) በራሳቸው ፈቃድ መ/ቤቱን ለቀዋል።

ከረጅም ጊዜ ትምህርት አንጻር ለ2009 በጀት ዓመት በሙያው በ2ኛ ዲግሪ በክረምት ኘሮግራም 10 ሰራተኞችን ለማስተማር ታቅዶ የነበረ ሲሆን 9 ትምህርቱን የጀመሩ ሲሆን ቀደም ሲል እየተማሩ የቆዩትን አካቶ በ2ኛ ዲግሪ ትምህርት ላይ የሚገኙ 13 (8 ወ፣5 ሴ) ሲሆኑ በተጨማሪም ከደረጃ 1-4 እና ዲፕሎማ ያላቸው ለዲግሪ የሚማሩትን ጨምሮ በአጠቃላይ በትምህርት ላይ ያሉት 24 (9 ሴ፣ 15 ወ) ሠራተኞች ናቸው።

የበጀት አጠቃቀምና አፈፃፀም

13. በ2009 በጀት ዓመት ብር 16,213,944.00 ለደመወዝና ብር 17,508,764.00 ለመደበኛ ስራ ማስኬጃ እና ለካፒታል ብር 846,306.00 በድምሩ ብር 34,568,708.00 የተስተካከለ በጀት በመያዝ ወደ ስራ እንዲገባ ተደርጓል። የ11 ወሩ በጀት አጠቃቀም ሲታይ ከመደበኛ በጀት ለደመወዝ ብር 13,821,556.44፣ ለስራ ማስኬጃ ብር 14,943,399.17 በድምሩ ብር 28,764,955.61 (ከዓመቱ በጀት 85.3%) ነው። የካፒታል በጀት ደግሞ የቅድሚያ ክፍያን አካቶ አፈጻጸሙ 575,000.00 (66.5%) ነው። የካፒታል በጀቱ አጠቃቀም ሲታይ የቅድመ ዝግጅት ስራዎች ለማጠናቀቅና ውል ይዞ ወደ ህንፃ ጥገና ስራው ለመግባት የወሰደው ጊዜ ሰፊ በመሆኑ አፈጻጸሙ ውስንነት ይታይበታል።

በሌላ በኩል የመሠረታዊ አገልግሎቶች ማሻሻያ ፕሮግራም (PBS-III) ከተመደበልን በጀት 97.7% እና ከከተሞች ድጋፍ ፕሮግራም (ULGDP-II) በጀት ላይም 87% ስራ ላይ ውሏል።

በዚህ የበጀት አፈጻጸም ወቅት የተመደበውን በጀት በተዘረጋው የውስጥ ቁጥጥር ሥርዓት መሠረት ለመምራት ጥረት የተደረገ ሲሆን በውስጥ አዲተሮቻችን አማካኝነት እየተመረመረ ለሪፖርቱ ግብረ-መልስ እየተሰጠ ለገንዘብና ኢኮኖሚ ትብብር ቢሮ ጭምር የተላከ ሲሆን የተስተዋሉ የክፍያ፣ የምዝገባና ተያያዥ ግኝቶች ላይ ከስር ከስሩ የማሻሻያ እርምጃዎች ተወስደዋል።

የግዥ አፈጻጸሙን በተመለከተ በበጀት ዓመቱ መጀመሪያ ላይ በተያዘው የግዥ እቅድ መሠረት አብዛኛውን ግዥ በግልጽ ጨረታ ዘዴ በወቅቱ ለማከናወን ተችሏል። የመ/ቤቱ የንብረት አያያዝ በመመሪያው መሠረት በአግባቡ ስራ ላይ እንዲውል እየተደረገ ሲሆን ለአዲት ምቹ፣ ግልጽነትና ተጠያቂነት ያለው ሆኖ እንዲተገበር እየተደረገ ይገኛል።

የሴክተር ዘለል ተግባራት አፈፃፀም፤

የኤች አይ ቪ/ኤድስ መከላከል ስራዎች

14. የመ/ቤቱ ሠራተኞች ከወርሀዊ ደመወዛቸው እያዋጡ በሚያጠራቅሙት የጸረ ኤች.አይ.ቪ/አድስ ፈንድ ማህበር ሻይረሱ በደማቸው ያለባቸው ባልደረቦችና ማህበሩ ለሚያሳድጋቸው 2 ህጻናት ድጋፍ እየተደረገ ይገኛል።

የኤች.አይ.ቪ/ኤድስ ተግባራትን አካቶ መስራት(ሚይንስትሪሚንግ) ዕቅድ ተዘጋጅቶ ለሚመለከታቸው የላክ ሲሆን በቢሮ ውስጥ ሠራተኞች በየወሩ አንድ ጊዜ ስለቅድመ ጥንቃቄው፣ ስለሻይረሱ ባህሪ፣ የመተላለፊያውና መከላከያ ዘዴዎቹ ውይይት እየተደረገና በየሩብ ዓመቱ ሪፖርት እየተዘጋጀ ለሚመለከተው በመተላለፍ ላይ ይገኛል።

ስርዓተ ሥራን አካቶ የመስራት እንቅስቃሴ፤

15. ስለስርዓተ ሥራ ተገቢውን ግንዛቤ በመያዝ በሁሉም ስራ አካቶ በመስራትና ሪፖርቶችም በጾታ ተተንትነው የሚቀርቡበት ስርዓት ተዘርግቶ እየተፈጸመ ሲሆን በሴቶች ልዩ ማበረታቻ መመሪያ መሰረት በ11 ወሩ ከተፈፀመው 20 የቅጥር ስምሪት ላይ 6 ሴቶች በልዩ ማበረታቻው መሰረት የተቀጠሩ ናቸው።

የተከበሩ አፈ-ጉባዔ!

የተከበራችሁ የምክር ቤት አባላት!

ክቡራትና ክቡራን!

ቀጥሎ የ2007 በጀት ዓመት የክልሉ የተጠቃለለ ፈንድ (የትሬገፍ) ሂሳብ ኦዲት ውጤት ዋና ዋና ግኝቶችን አቀርባለሁ።

ያልተሰበሰበ /ያልተወራረደ፣ያልተወገደ/ የተሰብሰቡ ሂሳብ

16. በክልሉ ውስጥ በአጠቃላይ የሚገኘው የተሰብሰቡ ሂሳብ ብር 7.088 ቢሊዮን ሲሆን በዝርዝር ሲታይ ሂሳቡ በእድሜ ተተንትኖ ያልተያዘ በመሆኑ ለምን ያህል ጊዜ እንደቆየ ማረጋገጥና በ2006 በጀት ዓመት ከነበረው የተሰብሰቡ ሂሳብ ውስጥ ምን ያህል እንደተወራረደ እንዲሁም በበጀት ዓመቱ የተጨመረውን ለይቶ አስተያየት ለመስጠት የማያስችል ሲሆን በ2006 በጀት አመት ከነበረው የተሰብሰቡ ሂሳብ ጋር በጥቅል ሲነፃፀር በብር 1.239 ቢሊዮን/21.2%/ እድገት አሳይቷል። ከዚህ ውስጥ በ6 ቢሮዎች የተያዘው የምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች ማስፈፀሚያ በጀት(MDG/ SDG) የተሰብሰቡ ሂሳብ ብር 2.239 ቢሊዮን /32%/ ሲሆን ይህም በ2006 በጀት ዓመት ከነበረው የMDG ተሰብሰቡ ሂሳብ ብር 1.568 ቢሊዮን ጋር በጥቅል ሲነፃፀር በ43% የጨመረ መሆኑን ያሳያል።

ስለሆነም እየተወሰደ ያለው እርምጃ አዝጋሚ በመሆኑ ሂሳቡ በዕድሜ ተተንትኖ እንዲሰራና መግለጫውን ለቢሮው እንዲያቀርቡ በማድረግ መወራረድ የሚችለውን ሂሳብ ማወራረድ እንዳለበትና ምክንያቱ ተጣርቶ ሊሰበሰብ የማይችለውን ደግሞ ቀደም ሲል በወጣው የሂሳብ አያያዝ መመሪያ ቁጥር 6/2004 አንቀፅ 14 ን/አ 1-5 መሰረት ከመዝገብ ሊሰረዝ እንደሚገባ በዝርዝር አስገንዝቦናል።

ለሚመለከተው ያልተከፈለ የተከፋይ ሂሳብ

17. በክልሉ ውስጥ በአጠቃላይ የሚገኘውን የተከፋይ ሂሳብ ብር 3.944 ቢሊዮን ሲሆን ይህ ሂሳብ ለምን ያህል ጊዜ እንደቆየና በ2006 በጀት ዓመት ተይዞ ከነበረው የተከፋይ ሂሳብ ውስጥ ምን ያህል እንደተወራረደና በበጀት ዓመቱ ውስጥ የተጨመረውን በመለየት አስተያየት ለመስጠት በሚያስችል መንገድ አልተያዘም። የ2007 በጀት አመት የተከፋይ ሂሳብ በ2006 በጀት አመት ከነበረው ጋር በጥቅል ሲነፃፀር በብር 591.62 ሚሊዮን /18%/ እድገት አሳይቷል። ከዚህ ውስጥ በ6 ቢሮዎች የተያዘው የምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች ማስፈፀሚያ በጀት /MDG/ የተከፋይ ሂሳብ

ብር 407.027 ሚሊዮን /13%/ መሆኑን ያሳያል።

ስለሆነም የስራ ተቋራጮች የቅድሚያ ክፍያ፣ የጡረታ ተከፋይ፣ ሌሎች የደመወዝ ተቀናናሾች፣ 2% የንግድ ስራ ትርፍ ግብር በገዥው ተይዞ የሚከፈል የተጨማሪ እሴት ታክስ ተከፋይ ለሚመለከታቸው ወቅቱን ጠብቆ ያለማስተላለፍ ምክንያት የተፈጠረ የተከፋይ ሂሳብ ሲሆን በእድሜ ተተንትኖ ሊያዝና በየወቅቱ መክፈል የሚችለውን ሂሳብ ለሚመለከታቸው ሊከፈልና ምክንያቱ ተጣርቶ ሊከፈል የማይችለው /ባለቤት የሌለው/ ሂሳብ ደግሞ ወደ ሀብትነት ተቀይሮ ስራ ላይ እንዲውል አሳስበናል።

የተፈጥሮ ሚዛኑን ያልጠበቀ ሂሳብ፤

18. በቢሮው የተጠቃለለው የሪፖርት አቅራቢ መ/ቤቶች ሁሉም ሂሳቦች መደበኛ ሚዛን ያላቸው ለመሆኑ በናሙና የተመረጡ ሪፖርት አቅራቢዎች (በክልል ቢሮዎችና ወረዳዎች) የሂሳብ ሪፖርት ሲታይ የተፈጥሮ ሚዛኑን ያልጠበቀ የመደበኛ በጀት ሂሳብ ላይ የባንክ ሂሳብ፣ የተሰብሳቢ ሂሳብ፣ የተከፋይና የተጣራ ሃብት ሂሳብ በድምሩ ብር 8.016 ሚሊዮን ሲሆን የተፈጥሮ ሚዛኑን ያልጠበቀ ሂሳብ ስርዓቱን ያልተከተለ ምዝገባ ከመሆን ባለፈ ያልተገባ ተግባር ውጤት ማሳያ ሊሆን ይችላል።

ስለሆነም የተዘጋጀው አመታዊ ሪፖርት ትክክለኛ መረጃ የማይሰጥና በተጣራ ሃብት ላይ አሉታዊ ተጽዕኖ የሚፈጥር በመሆኑ የሪፖርቱን ትክክለኛነት የተዛባና አጠራጣሪ ያደርገዋል። በመሆኑም ምክንያቱን በማጣራት ተገቢው የማስተካከያ እርምጃ ሊወሰድ ይገባል። ለወደፊቱም የሪፖርት አቅራቢ መ/ቤቶች ወርሃዊ ሪፖርታቸውን ለቢሮው በሚያቀርቡበት ጊዜ ሁሉም ሂሳቦች መደበኛ ሚዛናቸውን የጠበቁ መሆኑ እየተረጋገጠ ሊሆን እንደሚገባ አስገንዝቦን ቢሮው በሰጠው ግብረ መልስ በሁሉም ግኝቶች ላይ የማስተካከያ እርምጃ ለመውሰድ በየደረጃው እየተደረገ ያሉትን ጥረቶች በመግለጽ በተለይም በተሰብሳቢና በተከፋይ ሂሳብ ላይ መሠረታዊ ለውጥ ለማምጣት እየሠራ መሆኑን ገልጧል።

የተከበሩ አፈ-ጉባዔ!

የተከበራችሁ የምክር ቤት አባላት!

ክቡራትና ክቡራን!

መ/ቤታችን ከጥር 2008 እስከ የካቲት 2009 ባለው ጊዜ ያከናወነውን የ2008 በጀት ዓመት ሂሳብ የፋይናንስና ሕጋዊነት ኦዲትና የልዩ ኦዲት ውጤት ዋና ዋና ግኝቶች እንደሚከተለው አቀርባለሁ፡፡

19. መ/ቤቱ በዚህ ሪፖርት ያካተተው የ268 መ/ቤቶች የ2008 በጀት ዓመት የፋይናንስና ሕጋዊነት ኦዲት ውጤት ነው፡፡ በ2008 በጀት ዓመት ሂሳባቸው ኦዲት የተደረጉ መ/ቤቶች በአወቃቀር እርከን ሲታይ በክልል/ማእከል 73(27%)፣ በዞን 11(4%)፣ በከተማ አስተዳደሮች 41(15%) እና ቀሪዎች 143 (54%) በወረዳ ደረጃ ያሉ ናቸው፡፡

20. ለኦዲቱ መሠረት የሆኑት ኦዲት ተደራጊ መ/ቤቶች ያቀረቧቸው የሂሳብ መዛግብትና ሰነዶች፣ የሂሳብ መግለጫዎች እንዲሁም በየደረጃው ያሉ የሚመለከታቸው ኃላፊዎች የሠጧቸው ማብራሪያዎች ናቸው፡፡ ከዚህም በተጨማሪ ከ3ኛ ወገን የተገኙ ብቃትና ተቀባይነት ያላቸው ማስረጃዎች ሥራ ላይ ውለዋል፡፡ የመ/ቤቶቹን ሂሳብ ኦዲት ማድረግ የመ/ቤታችን ኃላፊነት ሲሆን የሂሳብ መግለጫዎች የማዘጋጀት፣ ኦዲት የማስደረግና የሠሩበትን ሁኔታ የማስረዳት እንዲሁም በኦዲት ግኝቶች ላይ የማሻሻያ እርምጃ መውሰድ የኦዲት ተደራጊ መ/ቤቶች ኃላፊነት ነው፡፡ ከኦዲት ስልት አንጻር ከ268 መ/ቤቶች ውስጥ 221(82.47%) በንጥና እንዲሁም 47(17.53%) መ/ቤቶች የልዩ ኦዲት ጥቆማ በመቅረቡ በዝርዝር ኦዲት የተደረጉ ናቸው፡፡

21. የኦዲት አስተያየት

22. የ2008 በጀት ዓመት ሒሳባቸው ኦዲት ከተደረጉ 268 መ/ቤቶች መካከል የኦዲት አስተያየት የተሰጠባቸው 215 መ/ቤቶች ናቸው፡፡ ለ6 (2%) መ/ቤቶች “ንፁህ የኦዲት አስተያየት” ፣ ለ203 (76%) መ/ቤቶች “ከዚህ በስተቀር” ፣ ለ3 (1%) መ/ቤቶች “አጥጋቢ አይደለም” ፣ እንዲሁም ለ3 (1%) መ/ቤቶች “አስተያየት መስጠት አልተቻለም” የሚል የኦዲት አስተያየት ተሰጥቶአል፡፡ የኦዲት አስተያየቱ ከ2007 በጀት ዓመት የሂሳብ ኦዲት ጋር ሲነፃፀር የከዚህ በስተቀር አስተያየት ተቀራራቢ ሲሆን “ንፁህ የኦዲት አስተያየት” በ1 መ/ቤት እና “አጥጋቢ አይደለም” ደግሞ በአንጻሩ በ3 መ/ቤቶች ጨምሯል፤ “አስተያየት መስጠት አልተቻለም” ደግሞ በአንጻሩ በ2 መ/ቤቶች ቀንሷል፡፡

23. ይህም ከ2007 በጀት ዓመት የኦዲት አስተያየት ጋር ሲነፃፀር መሠረታዊ ለውጥ ባይሆንም መጠነኛ መሻሻሎች መኖራቸውን መገንዘብ ይቻላል፡፡

24. የገንዘብ አያያዝና አስተዳደሩም ሆነ የዉስጥ ቁጥጥር ሥርዓቱን መርምሮ ተግማኒና በቂ የሂሳብ አያያዝና አስተዳደር መኖሩን ለማረጋገጥና የሙያ አስተያየት ለመስጠት ያላስቻሉ ጉልህና መሰረታዊ ችግር የተገኘባቸው በመሆኑ “አስተያየት መስጠት አልተቻለም” የሚል የአዲት አስተያየት የተሰጣቸው መ/ቤቶች፡-ሜጫ ወረዳ፣ታች ጋይንት ወረዳ እና ላይ ጋይንት ወረዳ ነጠላ ፋይናንስ ድጋፍ ሰጭ ማዕከላት ናቸው፡፡

ጠንግሥት የጠደበሳቸውን ሀብት /ገንዘብ/ በአግባቡና ህጉ በሚፈቅደው አሰራር መሠረት ስራ ላይ ያላዋሉ፣የማጭበርበር ተንኮል የተፈጸመባቸው፣ጉልህና መሠረታዊ ግኝቶችና የአሰራር ችግሮች የተስተዋሉባቸው በመሆኑ አጥጋቢ አይደለም በሚሰ ስስተያየት የተሰጠባቸው ጠ/ቤቶች □□ጠ ወልዲያ ሆስፒታል፣እንሳሮ ወረዳ እና ሸዋሮቢት ከተማ አስተ/ፋይናንስ ድ/ሰጭ ማዕከላት ናቸው፡፡

የአዲት ሪፖርቶች ምላሽ አሰጣጥ

25. በመደበኛ አዲት ከተደረጉ 221 መ/ቤቶች መልስ ያልሰጡት 22(9.95%) መ/ቤቶች ናቸው፡፡ የዚህ ዓመት መልስ አሰጣጥ ካለፈው በጀት ዓመት ጋር ሲነፃፀር መሰረታዊ ለውጥ የታየበት ቢሆንም የመሻሻሉ ምክንያት መ/ቤታችን ተደጋጋሚ ቅስቀሳና ግፊት በማድረግ ስለሆነ ለወደፊቱ የተዘረጋውን የአሰራር ስርዓት ተከትለው ምላሽ በማይሰጡና እርምጃ በማይወስዱ አዲት ተደራጊ ተቋማት ላይ በአዋጁ መሠረት አስፈላጊው እርምጃ ሊወስድ ይገባል፡፡ ምላሽ ያልሰጡ መ/ቤቶችም፡

- ሰቆጣ ማረሚያ ቤት፡ ሰሜን አቸፈር ወረዳ ስለላ ወረዳ
- በጌምድር መምህራን ትምህርት ኮሌጅ፡ መሀል ሳይንት ወረዳ፡ ስናን ወረዳ
- ደብረ ታቦር ከተማ አስ/ገቢዎች ጽ/ቤት፡ መተማ ወረዳ፡ ቡግና ወረዳ
- ቦረና ወረዳ፡ ወረባቦ ወረዳ፡ ወረኢሉ ወረዳ፡
- መራ ቤቴ ወረዳ፡ መሀል ሜዳ ወረዳ ጋች ጋይንት ወረዳ፡
- ሊቦ ከምከም ወረዳ ፡ አንከሻ ንጉሳ ወረዳ፡ ዳንግላ ወረዳ፡
- ዳህና ወረዳ፡ ዝቋላ ወረዳ፡ ወንበርማ ወረዳ እና መቅደላ ወረዳ ነ/ፋድ/ሰ/ማዕከላት ናቸው፡፡

የጥሬ ገንዘብ ሂሳብ አዲት ውጤት

የጥሬ ገንዘብ ጉድለትና ብልጫ

26. በ2008 በጀት ዓመት ሒሳባቸው ስዲት ከተደረጉ ጠ/ቤቶች በድምሩ ብር 667, 269.82 ጉድለት የተገኘ ሲሆን ከዚህ ውስጥ ብር 414, 760.32 ከቀትሞ ገ/ያዦች የተገኘ ነው፡፡

በበጀት ዓመቱ መጨረሻ በጥሬ ገንዘብ ከወጪ ቀሪ መከታተያ ሌጅር መሠረት መገኘት ያለበትና በካዝና ተገኝቶ የተቆጠረ ጥሬ ገንዘብ ሲነጻጸር በ15 መ/ቤት ብር 4.735 ሚሊዮን የሌጅር ከወጪ

ቀሪ በመብለጥ (የጥሬ ገንዘብ ቆጠራ በማነስ) እና በ2 መ/ቤቶች 1.352 ሚሊዮን በማነስ ተስተውሏል።

ከጥሬ ገንዘብ ጉድለቱ ብር 25,441.67 የተተካ ሲሆን ብር 218,953.72 በፍታብሔርና በወንጀል ክስ እንዲሁም ማስረጃ በማጣራት ሂደት ያለ መሆኑ ከፍትህ ቢሮ የተገለጸውን ሲሆን በቀሪው ጉድለት ላይ ግን ይህ ሪፖርት እስከተጠናቀረበት ሰኔ 23/2009 ዓ.ም ድረስ ግብረ-መልስ ባለመምጣቱ የተወሰደውን እርምጃ ማወቅ አልተቻለም።

የጥሬ ገንዘብ ሂሳብ አዲት ማድረግ ያልተቻለባቸው መ/ቤቶች

27. በአዲት ንዋና ከተያዙት ውስጥ 64ቱ መ/ቤቶች በበጀት ዓመቱ መጨረሻ /ሰኔ 30/2008 ዓ.ም/ ላይ ያለውን የጥሬ ገንዘብ ሂሳብ ከወጪ ቀሪ ትክክለኛነት ማረጋገጥ ያልተቻለባቸው ናቸው። (ዝርዝራቸው በዋናው ዘገባ ሪፖርት ተመልክቷል።)

የገቢ ሒሳብ አዲት ውጤት

የማጭበርበር ወንጀል የተፈጸመበት የገቢ ሂሳብ እና ዘዴዎች፣

28. በበጀት ዓመቱ አዲት ከተደረጉት መ/ቤቶች መካከል በ5 መ/ቤቶች ብር 3.178 ሚሊዮን የተለያዩ የማጭበርበር ዘዴዎችን በመጠቀም ለግል ጥቅም ውሎ ተገኝቷል። ማጭበርበሩ የተፈጸመባቸው መ/ቤቶችና ዘዴዎቹ እንደሚከተለው ቀርበዋል።

- ስማዳ ወረዳ ገቢዎች ጽ/ቤት ብር 2.977 ሚሊዮን ከጥር 1/2003 ዓ.ም እስከ መስከረም 30/2009 ዓ.ም የተሰበሰበው ገቢ በትክክል በወረዳው አካውንት ባንክ ገቢ መደረግ ሲገባው ፈሰስ ሳይደረግ በገንዘብ ያዥ ተሰብስቦ ለግል ጥቅም የዋለ ገቢ፤
- ቦረና ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 115,913.53 በድርቅ ተጠቂ ለሆኑ ቀበሌዎች የመንገድ ቆረጣ ስራ ማሻነሪ ኪራይ ክፍያ ሲፈጸም ተቋራጩ በገቢዎች ጽ/ቤት የተጨማሪ እሴት ታክስ እንዲሰበስቡ ከተፈቀደው ደረሰኝ ውጭ በተጭበረበረ መንገድ ህጋዊ ያልሆነ ደረሰኝ አሳትመው በመሰብሰብ ለግል ጥቅም የዋለ ገቢ፤
- እንፍራንዝ ከተማ ንዑስ መዘጋጃ ቤት ብር 41,705.78 የገቢ ደረሰኝ በማበላለጥ፣ በመሰረዝ፣ አዲት የተደረገ ሰነድ በፍሉድ በማስተካከል የስመንብረት ዝውውር በማከናወንና የቀበሌን ባህርዛፍ በመሸጥ ለግል ጥቅም የዋለ፤
- ተሁለደሬ ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 40,250.66 ለገጠር ቀበሌዎች የመንገድ ተደራሽነት ስራ ለተሰራበት ማሻነሪ ኪራይ ክፍያ ሲፈጸም ተቋራጩ በገቢዎች ጽ/ቤት የተጨማሪ እሴት ታክስ እንዲሰበስቡ ከተፈቀደው ደረሰኝ ውጭ በተጭበረበረ መንገድ ህጋዊ ያልሆነ ደረሰኝ አሳትሞ በመሰብሰብ ለግል ጥቅም የዋለ ገቢ የሚሉት ከፍተኛውን መጠን የያዙ ናቸው።

በመሆኑም ድርጊቱን ከፈጸሙት አካላት የሚፈለገው የህዝብ ሀብት ተገቢውን ክትትል በማድረግ

ማስተካትና አጥፊዎች በህግ መጠየቅ እንዳለባቸው ባሳሰብነው መሰረት ብር 2.977ሚሊዮን በፍታብሔርና በወንጀል ክስ ሂደት ላይ መሆኑ የተገለፀ ሲሆን ውሳኔው እየተጠበቀ ይገኛል።

ያለተጨማሪ እሴት ታክስ ደረሰኝ ተሰብስቦ ለመንግስት ገቢ ያልተደረገ የተጨማሪ እሴት ታክስ፤

29. የተጨማሪ እሴት ታክስን አስመልክቶ በወጡ ደንቦችና መመሪያዎች መሠረት ማንኛውም በተጨማሪ እሴት ታክስ ከፋይነት ደረጃ የሚገኝ ድርጅት ለሚከፍለው ክፍያ የተጨማሪ ዕቅድ ደረሰኝ ማስረጃ የማቅረብ ግዴታ ያለበትና ግዥ የሚፈጽሙ አካላትም ማስረጃ ይዘው ደረሰኝ እንዲቀርብላቸው የማድረግ ሃላፊነት የተጣለባቸው ቢሆንም በ9 መ/ቤቶች ብር 2.916 ሚሊዮን የተጨማሪ እሴት ታክስ ደረሰኝ ሳይቀርብ ክፍያ ተፈጽሞ ተገኝቷል። የተጨማሪ እሴት ታክስ ደረሰኝ ሳይቀርብ ክፍያ የፈፀሙ መ/ቤቶች ዝርዝር፡-

- ወጣቶችና ስፖርት ቢሮ ብር 1.759 ሚሊዮን የስታዲየም ግንባታ ለተቋራጩ ክፍያ ሲፈፀም፤
- አስተዳደርና ፀጥታ ጉዳዮች ቢሮ ብር 407,614.41 ከብረታብረትና ኢንጅነሪንግ ኮርፖሬሽን መሳሪያ ግዥ ሲፈፀም፤
- ወንበርማ ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 297,768.50፤ በፍርድ ቤት በተሰጠ ትዕዛዝ መሰረት ለህንፃ ስራ ተቋራጭ ማህበራት እና በከፍተኛ ፍርድ ቤት ትዕዛዝ ለአብክመ ቤቶች ልማትና ግንባታ አ/ማ ክፍያ ሲፈፀም፤
- አርጡማ ፉርሲ ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 180,593.33 በወረዳው የትምህርት ቤት እና የጽ/ቤት የቢሮ ግንባታ ሲፈፀም፤
- ቢቡኝ ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 142,159.19 የአስተዳደር ቢሮ እና ቤተ-መጽሀፍት ለተሰራበት ክፍያ ለተቋራጭ ሲፈፀም፤
- ዳዋ ጨፋ ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 48,882.49 ከወረዳው ጤና ጥበቃ ጽ/ቤት ጤና ኬላ የመፀዳጃ ቤት ግንባታ እና ለአስተዳደር ቢሮ ግንባታ ክፍያ ሲፈጸም፤
- መተማ ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 48,199.03 የወረዳው ሴክተር መ/ቤቶች ቢሮ ግንባታ ለተከናወነበት ክፍያ ሲፈፀም የሚሉት ከብር 40,000.00 በላይ ከአቅራቢው የተጨማሪ እሴት ታክስ ደረሰኝ ሳይቀርብ ክፍያ የፈጸሙ መ/ቤቶች ናቸው።

በመሆኑም ታክሱ ከመንግስት ተቋማት ያለተጨማሪ እሴት ታክስ ደረሰኝ የተሰበሰበና ለግል ጥቅም የዋለ በመሆኑ ያለደረሰኝ ታክሱን የወሰዱ አካላት ለገቢ ሰብሳቢው አካል ገቢ አድርገው ማስረጃ እንዲያቀርቡ መደረግ እንዳለበት ታክሱን ለመመለስ ፈቃደኛ ካልሆኑ በህግ አግባብ ክስ በመመስረት ከተጠቃሚው ያለደረሰኝ የተወሰደው የተጨማሪ እሴት ታክስ ለመንግስት ገቢ መደረግ

እንዳለበት በሪፖርታችን ብናሳስብም የተወሰደውን እርምጃ የሚያሳይ ምላሽ አልደረሰም።

ያልተሰበሰበ (በውዝፍ) የሚገኝ ገቢ፤

30. በ2008 በጀት ዓመት ሂሳባቸው አዲት ከተደረጉ 268 መ/ቤቶች ውስጥ በ107 መ/ቤቶች ብር 30.395 ሚሊዮን ሥራ ላይ ባለው የገቢ አሰባሰብ ሥርዓት መሠረት በወቅቱ ሳይሰበሰብ ተገኝቷል። ከፍተኛ ያልተሰበሰበ የመንግሥት ገንዘብ ከሚታይባቸው ዘኖች መካከል ምስራቅ ጎጃም ዞን አስተዳደር ብር 8.089 ሚሊዮን (26.6%)፣ ሰሜን ሸዋ ዞን አስተዳደር ብር 5.223 ሚሊዮን (17.18%)

እና ደ/ጎንደር ዞን አስተዳደር ብር 4.441 ሚሊዮን (14.61%) ከፍተኛውን ትርጉሽ ይይዛሉ።

ያልተሰበሰበ ገቢ ተብሎ ከተያዘው ውስጥ ብር 27308 (ከ0.1% በታች) ብቻ ስለመሰብሰቡ በተሰጠው የኦዲት ሪፖርት ግብረ መልስ የተገለጸ ሲሆን ቀሪው ብር 30.368 ሚሊዮን የተሰበሰበ ስለመሆኑ ይህ ሪፖርት እስከተዘጋጀበት ሰኔ 23/2009 ዓ/ም ድረስ መልስ ያልተሰጠበት ነው።

ያልተሰበሰበ 2% የንግድ ትርፍ ግብር፤

31. በገቢ ግብር አዋጅና ደንብ እንደተመለከተው ከተወሰነ መጠን በላይ የሆነ የእቃና አገልግሎት ክፍያ ሲፈጸም ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ተቀንሶ መሰረዝብ የሚገባው 2% የንግድ ስራ ትርፍ ግብር ከ19 መ/ቤቶች በድምሩ ብር 1.362 ሚሊዮን ሳይሰበሰብ ተገኝቷል። ገቢው ከየሚመለከታቸው ላይ ክትትል ተደርጎ እንዲሰበሰብ በየሪፖርቶቹ ብናሳስብም መሰብሰቡን የሚገልጽ ማስረጃ በሪፖርት ያልተገለፀ ስለሆነ ያልተሰበሰበ የንግድ ስራ ትርፍ ግብር በምን ሁኔታ ላይ እንዳለ ለማወቅ አልተቻለም።

ለኦዲት ሊቀርቡ ያልቻሉ ገቢ የተሰበሰቡባቸው ደረሰኞች

32. ገቢ በትክክል መሰብሰቡን ለማረጋገጥ ገቢ የተሰበሰቡባቸው ደረሰኞች ለኦዲት ተሟልተው እንዲቀርቡ ተጠይቀው በ62 መ/ቤቶች ብር 18.155 ሚሊዮን የያዙ የገቢ ደረሰኞች ለኦዲት ሊቀርቡ ባለመቻላቸው የገቢውን ትክክለኛነት ማረጋገጥ አልተቻለም። የገቢ ደረሰኞችን ለኦዲት ካላቀረቡት መ/ቤቶች መካከል ከብር 500,000.00 በላይ ከፍተኛውን የሚይዙት፡-

ደብረ ማርቆስ ከተማ አስተዳደር ገን/ኢ/ት/ብ/ብር ጽ/ቤት ብር 3.627 ሚሊዮን የያዙ ብዛት 44 ጥራዝ፣ አንክሻ ጓጉሳ ወረዳ ብር 2.386 ሚሊዮን የያዙ፣ ፎገራ ወረዳ ብር 1.170 ሚሊዮን የያዙ፣ ተሁለደሬ ወረዳ ብር 997,447.00 የያዙ፣ መተማ ወረዳ ብር 980,395.74 የያዙ፣ አንዳቤት ወረዳ ብር 666,690.53 የያዙ፣ እናርጅ እናውጋ ወረዳ ብር 659,810.00 የያዙ፣ ወንበርማ ወረዳ ብር 619,615.00 የያዙ፣ ሲያ ደብርና ዋዩ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 574,030.00 የያዙ ገቢ የተሰበሰቡባቸው ደረሰኞች ለኦዲት ስራ አልቀረቡም።

ለኦዲት ባልቀረቡት ደረሰኞች ገቢው በትክክል ለመሰብሰቡ ባለመረጋገጡ በጉዳዩ ላይ አስተያየት ለመስጠት ገደብ የተጣለበትና ማጭበርበር ተሰርቶባቸው ይሆናል የሚል ጥርጣሬን ያሳደረ ሆኖ ተገኝቷል። ገቢ የተሰበሰቡባቸው ደረሰኞች ተፈልገው ቀርበው የገቢው ትክክለኛነት

በውስጥ ኦዲተሮች እንዲረጋገጥና ደረሰኞቹን በሰው/ባላቀረቡ ሠራተኞችና ኃላፊዎች ላይ ተገቢው እርምጃ እንዲወሰድ በየሪፖርቶቹ ብናሳስብም ብር 405,341.53 (2.23%) የያዙ የገቢ ደረሰኞች ብቻ ለውስጥ ኦዲት ቀርበው የተረጋገጡ ስለመሆናቸው በተሰጠው የኦዲት ሪፖርት ግብረ መልስ የተገለጸ ሲሆን ለቀሪው የተወሰደው እርምጃ እስከዚህ ጥንቅር ማለትም ሰኔ 23/2009 ዓ/ም ድረስ ምላሹ አልተገለፀም፡፡

የተሰብሳቢ ሂሳብ ኦዲት ውጤት

በወቅቱ ያልተሰበሰበ (ያልተወገደ) ተሰብሳቢ ሂሳብ

33. የ2008 በጀት ዓመት ሂሳባቸው ኦዲት ከተደረጉ መ/ቤቶች ውስጥ በ117 መ/ቤቶች ብር 1.616 ሚሊዮን በወቅቱ የፋይናንስ አሠራር ስርዓት መሠረት ሳይሰበሰቡ/ በመመሪያው መሰረት ሳይወገድ ተገኝቷል፡፡

ተሰብሳቢ ሂሳቦች የራሳቸው የተወሰነ የመሰብሰቢያ/የመወገጃ ጊዜ እንዳላቸውና በመመሪያው መሠረት ተገቢው እርምጃ መወሰድ እንዳለበት በቢሮው በቁጥር 6/2004 በክፍል 4 በተላለፈው መመሪያ የተገለጸ ቢሆንም አንዳንድ መ/ቤቶች ተግባራዊ ባለማድረጋቸው ጊዜው በዘገየ ቁጥር ያለመሰብሰብ ዕድሉ እየሠፋ ስለሚሄድ መመሪያው በሚያዘው መሰረት ተግባራዊ ሊደረግ እንደሚገባ በሪፖርቶቻችን ብናሳስብም ስለተወሰደው እርምጃ በተሰጠው ምላሽ ብር 88.55 ሚሊዮን (5.48%) ከኦዲት በኋላ የተሰበሰበ መሆኑ የተገለፀ ሲሆን በቀሪው ላይ ስለተወሰደው እርምጃ ባለመገለጹ ይህ ዘገባ እስከተጠናቀረበት ጊዜ ድረስ ተሰብሳቢ ሂሳቡ ስላለበት ሁኔታ የታወቀ የለም፡፡

በሌላ በኩል የተሰብሳቢ ሂሳብ ትክክለኛነት እንዳስፈላጊነቱ በኦዲት ወቅት በሚመለከተው 3ኛ ወገን ማረጋገጫ እንዲቀርብለት የሚደረግ ሲሆን በበጀት ዓመቱ ስለትክክለኛነቱ ከ3ኛ ወገን (ይሰበሰብባቸዋል ተብሎ ከተያዙ አካላት) ለማረጋገጥ ከተጠየቁት የተሰብሳቢ ሂሳቦች መካከል በ16 መ/ቤቶች ብር 70.481 ሚሊዮን የ3ኛ ወገን ማረጋገጫ አልቀረበለትም፡፡

34. ከላይ ከተመለከተው ተሰብሳቢ መካከል በ3 መ/ቤቶች ብር 708,125.86 ትክክለኛ ተሰብሳቢ ሂሳብ ስለመሆኑ የሚያስረዳ ሠነድ፣ መቼ እንደተሰጠ፣ ከማን እንደሚሰበሰብ እና ለምን እንደተሰጠ የሚሳይ ማስረጃ ሳይኖር በተሰብሳቢ ሂሳብ ተይዞ ተገኝቷል፡፡ ይኸው ሂሳብ የተገኘባቸው መ/ቤቶች ይልማና ዴንሳ ወረዳ ብር 602,142.68፣ ምስራቅ ጎጃም ዞን ብር 37,980.21 እና ሰቆጣ ዙሪያ ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 68,002.97 ናቸው፡፡

በመሆኑም ለሂሳቡ ትክክለኛ ዝርዝር ደጋፊ ማስረጃ ካለ እንዲያያዝና በየባለዕዳዎቹ ስም ተለይቶ እንዲያያዝና ክትትል ተደርጎ እንዲሰበሰብ/ በመመሪያው መሰረት ከመዝገብ እንዲሰረዝ የአዲት አስተያየት ተሰጥቷል። ሆኖም ይህ ሪፖርት እስከተጠናቀረበት ጊዜ ድረስ የተወሰደውን እርምጃ የሚገልጽ ምላሽ አልደረሰንም።

35. በተጨማሪም በ51 መ/ቤቶች ብር 295.927 ሚሊዮን የመንግስት የሂሳብ አያያዝ ሥርዓትን በመተላለፍ የተሰብሰቡ ሂሳብ ተቀጽላ ሌጀር ሳይዘጋጅለት ተገኝቷል።

ተቀጽላ ሌጀር ያልተዘጋጀለትን ተሰብሰቢ ሂሳብ በተመለከተ ገንዘቡ ከማን እንደሚፈለግ በባለቤቱ ስም ተለይቶ በሚያሳይ መልኩ የተመዘገበ ባለመሆኑና በጥቅሉ ስለተመዘገበ ባለቤቱን አውቆ ከሚመለከተው ላይ ለመሰብሰብ/ለማስወገድ የማያስችል በመሆኑ የተሻሻለውን የሂሳብ አያያዝ ሥርዓት በመከተል በየስሙ የተቀጽላ ሌጀር ሊዘጋጅለትና ክትትል እየተደረገ ሊሰበሰብ/ሊወገድ/ እንደሚገባው በሪፖርታችን ብናሳስብም ከዚህ ተሰብሰቢ ሂሳብ ውስጥ በግብረ መልስ ብር 70,559.93 ተቀጽላ ሌጀር የተዘጋጀለት መሆኑ የተገለፀ ሲሆን ቀሪው ሂሳብ ይህ ሪፖርት እስከተጠናቀረበት ሰኔ 23/2009 ዓ.ም ድረስ የተሰጠ ግብረ መልስ ባለመኖሩ በምን ሁኔታ ላይ እንደሚገኝ አልታወቀም።

የወጪ ሂሳብ አዲት ውጤት፤

የማጭበርበር ድርጊት የተፈፀመበት የወጪ ሂሳብ እና ዘዴዎች

36. በበጀት ዓመቱ አዲት ከተደረጉ መ/ቤቶች መካከል በ15 መ/ቤቶች ብር 845,755.30 የተለያዩ የማጭበርበር ድርጊቶች ተፈፅሞ ተገኝቷል። የማጭበርበር ድርጊት የተፈፀመባቸው መ/ቤቶችና ዘዴዎቹ እንደሚከተለው ቀርበዋል።

- **ሜጫ ወረዳ ጤና ጥበቃ እና ግብርና ጽ/ቤት** ብር 311,572.00፣ ከተለያዩ ሴክተር ጽ/ቤቶች በተለያዩ ጊዜና ቦታ ስልጠና ሳይሰጥ እንደተሰጠ በማስመሰል፣ በለቀቁ ሰራተኞች ስም ወጪ አድርጎ በመክፈልና ከቦታው ታሪፍ ውጭ የስልጠና አበል በመክፈል ለግል ጥቅም የዋለ ፣
- **ጓንጓ ወረዳ ገንዘብና ኢኮኖሚ ትብብር ጽ/ቤት** ብር 186,976.10 በውሉ መሠረት አገልግሎት ሳይገኝ ተከፍሎ ለግል ጥቅም የዋለ ሂሳብ፣
- **ጎንጅ ቆለላ ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል** ብር 101,341.89 ሰራተኞች ቢሮ ውስጥ በስራ ገበታቸው እያሉ መስክ ሳይወጣ እና በተመሳሳይ ቀናት በድጋሜ፣ እንዲሁም ስልጠና ሳይሰጥ ስልጠና ተሰጥቷል በሚል ተከፍሎ ለግል ጥቅም የዋለ፣

- አዲአርቃይ ወረዳ ፍርድ ቤት ብር 63,021.44 ሰራተኞች ቢሮ ውስጥ በስራ ገበታቸው እያሉ መስክ ሳይወጣ፣ ስልጠና ከተሰጠበት ከተማ የውሎ አበል ታሪፍ በላይ የተፈፀመ፣ ለማይመለከተው ባለሙያ የተከፈለ ውሎ አበል፣ከመመሪያ ውጭ የተፈፀመ የትርፍ ስዓት ክፍያ፣ ለማይመለከታቸው ሰራተኞች የደንብ ልብስ መሰጠት፤
- ወገራ ወረዳ ጤና ጥበቃ ጽ/ቤት ብር 54,054.75 ለስልጠና እና ለመስክ ስራ ሳይወጣ አላግባብ ተከፍሎ የተገኘ፣ ቅዳሜና እሁድ እንዲሁም በትርፍ ስዓት ለተሰራ ስራ የውሎ አበል/የስልጠና አበል እንዲከፈል የሚደነግግ መመሪያ በሌለበት የተከፈለ እና ተግባሩ ከሙያቸው ጋር የማይገናኝ ሆኖ እያለ መስክ ለወጡባቸው በሚል አላግባብ ተከፍሎ የተገኘ፤
- ግሽራቤል ወረዳ ውሃ ሀብት ልማት ጽ/ቤት ብር 39,585.19 በግራር አምባ ቀበሌ የምንጭ ግንባታ ሥራ ሲከናወን የውሃ ማጠራቀሚያ ጋን ግንባታው ሳይሠራ እንደተሠራ በማስመሰል አላግባብ የተከፈለ፤
- ፎገራ ወረዳ ገንዘብና ኢኮኖሚ ትብብር ጽ/ቤት ብር 26,669.24 በሌሊና በፅ/ቤቱ በማይታወቁ ግለሰቦች ስም በተጭበረበረ መንገድ የተከፈለ፣ በድጋሚ አላግባብ የተከፈለ ውሎ አበል እና በለቀቁ መምህራን ስም ተከፍሎ የተገኘ ደመወዝ፤
- አማራ ውሃ ስራዎች ኮንስትራክሽን ድርጅት ብር 19,707.48፤ አላግባብ ለግል ጥቅም የዋለ ነዳጅና ግዥ ሳይፈፀም ሃሰተኛ ሰነድ ተዘጋጅቶ ክፍያ የተፈፀመበት የመጠጥ ውሃ ፕሮጀክት፤
- አነደድ ወረዳ ዳገት ት/ቤት ብር 18,272.00 የተለያዩ እቃዎች ሲገዙ ከተከፈለው ክፍያ መጠን ፊት ለፊት ቁጥር በመጨመር፣ በባዶ የውጭ ማስመስከሪያ ላይ አርሶ አደሮችን በማስፈረም ያልተቀበሉትን ገንዘብ አለአግባብ በብልጫ በማጽደቅ ለግል ጥቅም የዋለ፤
- መተማ ወረዳ ኮኪት 1ኛ/ደ/ት/ቤት 12,110.00፡- በራሪው/ኦርጅናል/ ደረሰኝ ሂያጅና ቀረ በማበላለጥ፣የጽ/መሳሪያ ግዥ፣ለንብረት ማንጓዣ እና ከደመወዝ በላይ ያልተፈቀደ ክፍያ፣ ለትምህርት ጥራት ሽልማት በሚል አላግባብ ክፍያ ተፈጽሞ የተገኘ፤
- እንፍራንዝ ከተማ ንዑስ መዘጋጃ ቤት ብር 6,700.00 ከተለያዩ ተቋም በድጋሜ የተከፈለ እና ለግል ጥቅም የዋለ የውሎ አበል እና ትራንስፖርት ውጭ፤
- ደቡብ አቸፈር ወረዳ ውሃ ሀብት ልማት ጽ/ቤት ብር 4,415.21 ለምንጭ ማሳልበት ስራ በሚል በባለሙያ የተለያዩ የውሃ ግንባታ ዕቃዎች ወጪ ሆኖ ለምንጭ ማሳልበት ስራ ሳይውል ለግል ጥቅም የዋለ፤
- ይስማላ ጤና አጠባበቅ ጣቢያ ብር 1,330.00 የጤና አጠባበቅ ጣቢያው መፀዳጃ ቤት የጥገና ስራ ሳይከናወን ሃሰተኛ ማስረጃ ቀርቦ ለግል ጥቅም የዋለ ሂሳብ ይገኙበታል፡፡

በመሆኑም ድርጊቱን ከፈጸሙት ኃላፊዎች እና ሰራተኞች የሚፈለገው የህዝብ ሀብት ተገቢውን ክትትል በማድረግ ማስተካትና አጥፊዎች በህግ መጠየቅ እንዳለባቸው ባሳሰብነው መሰረት ብር 90,954.81(10.75%) የተመለሰና ብር 282,327.17(33.38%) በፍታብሔርና በወንጀል ክስ ሂደት ላይ ያለ መሆኑን በሪፖርት ምላሽ የተሰጠ ሲሆን ቀሪው ገንዘብ በምን ደረጃ ላይ እንዳለ አይታወቅም፡፡

ለሚመለከተው ፈሰስ ስለመደረጉ ያልተረጋገጠ የተጨማሪ እሴት ታክስ

37. በ33 መ/ቤቶች ለስራ ተቋራጮች የተከፈለ የተጨማሪ እሴት ታክስ ብር 6.281 ሚሊዮን በትክክል ለሚመለከተው ገቢ ሠብሳቢ መ/ቤት ፈሰስ ለመደረግ ማስረጃ ሳይቀርብለት ተገኝቷል፡፡ ገንዘቡ በወቅቱ ፈሰስ መደረጉን ክትትል ባለመደረጉ ታክሱ ከመንግስት ተቋማት ተሰብስቦ ለረዥም ጊዜ በታክሱ ሰብሳቢዎቹ እጅ እየተያዘ ለስራ ማስኬጃ የሚውልበትና ከጊዜ ብዛትም ፈሰስ የማይደረግበት ሁኔታ በመኖሩ ለጉዳዩ ትኩረት በመስጠት ለግብር አስገቢው መ/ቤት ፈሰስ መደረጉ እንዲረጋገጥ ሆኖ ለወደፊቱም በክልል ደረጃ የተጀመረው የመንግስት ተቋማት ታክስን ቀንሶ የማስቀርት አሠራር እስከ ታችኛው አደረጃጀት ድረስ እንዲወርድ በሪፖርታችን ብናሳስብም የተወሰደውን እርምጃ የሚያሳይ ምላሽ አልደረሰንም፡፡

አላግባብ የተፈጸመ ክፍያ፤

38. ክፍያዎች በፋይናንስ ደንብና መመሪያ መሠረት የተፈፀሙ ስለመሆናቸው ሲጣራ በ114 (51.58%) መ/ቤቶች የተለያዩ ዕቃና አገልግሎት ግዥ ሲፈፀም በብልጫ እንዲሁም የመስክ ስራ ላላከናወኑ ሠራተኞች የተከፈለ የውሎ አበልና ሌሎች ክፍያዎች በድምሩ ብር 43.2 ሚሊዮን አላግባብ ክፍያ ተፈጽሞ ተገኝቷል፡፡ አላግባብ ከተከፈለው ክፍያ ከብር 300,000.00 በላይ ድርሻ ከሚይዙት መ/ቤቶች መካከል፡-

- ወጣቶችና ስፖርት ቢሮ ብር 19.791 ሚሊዮን ለሁለገብ ስታዲየም ግንባት ክፍያ ሲፈፀም በብልጫ የተከፈለ፤
- ውሃ መስኖና ኢነርጅ ልማት ቢሮ ብር 7.867 ሚሊዮን ቢሮው ላከናወነው የመስኖ ልማት ፕሮጀክት ክፍያ ሲፈፀም ግንባታውን ላላከናወነ ድርጅት የተከፈለ ክፍያ፤
- ቦረና ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 1.549 ሚሊዮን በመደበኛ ስራ ቦታ ላይ አላግባብ የተከፈለ ውሎ አበል፣ከወረዳው በጀት ላይ አላግባብ ለጤና መድሀን ድርጅት የተለያዩ ህትመቶች የተከፈለ፤ ለጤና ጣቢያ ግንባታ የጨረታ 1ኛው አሸናፊ እያለ አሳማኝ ባልሆነ ምክንያት 2ኛው እንዲያሸንፍ በመደረጉ መመሪያ ባልጠበቀ መልኩ የተፈፀመ ግዥ፤

- አማራ ውሃ ስራዎች ኮንስትራክሽን ድርጅት ብር 997,866.75 የተለያዩ መሳሪያዎችንና የመሳሪያ አካላትን ግዥ በማከናወን ክፍያ ተፈጽሞ ሳለ መሳሪያዎቹ ያልቀረቡለት፤
- ጃማ ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 978,141.68 ለተለያዩ ስራተኞች በስራ ገበታቸው ላይ እያሉ የተከፈለ የውሎ አበል፣ለአስተዳደር ጽ/ቤት የህንፃ ግንባታ ክፍያ ሲፈፀም ከውለታው በላይ በብልጫ የተከፈለ፤
- ንግድ፣ኢንዱስትሪና ገበያ ልማት ቢሮ ብር 908,910.30 ለሰሊጥ መጋዘን ግንባት ክፍያ ሲፈጸም በብልጫ የተከፈለ፤በመደበኛ የስራ ቦታ ለተሳተፉ ሰራተኞች አላግባብ የተከፈለ የስልጠና አበል፣የኢንዱስትሪ ሸድ ግንባታ ለተከናወነበት በጎንደር፣በደብረ ብርሃን እና ባህር ዳር ከተሞች ክፍያ ሲፈፀም ላልተሰራ ስራ የተከፈለ፤
- ይልማና ዴንሳ ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 807,726.98 በሁሉን አቀፍ የገጠር መንገዶች ተደራሽነት ፕሮግራም ለስራ ተቋራጭ ከተያዘው ውል በላይ አላግባብ በብልጫ የተከፈለ፤
- መተማ ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 543,329.44 የመኪና መለዋወጫ ዕቃ ግዥ ሲፈፀም ዝቅተኛ ዋጋ ያቀረበ እያለ ያለ አሳማኝ ምክንያት ክፍተኛ ዋጋ ካቀረበው አቅራቢ በመፈፀሙ ኢኮኖሚያዊ ባልሆነ መንገድ የተፈጸመ ግዥ፣ለወረዳው ሴክተር መ/ቤቶች የሚውል የቢሮ ግንባታ ክፍያ ሲፈፀም በብልጫ ተከፈለ፤
- ደብረ ማርቆስ ከተማ አስ/ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 488,702.23 መንገድ ሲሰራ ቤት ለፈረሰባቸው ግለሰቦች ክፍያ ሲፈፀም አላግባብ የተከፈለ፤ የተፋሰስ ጥገናና ግንባታ ክፍያ ሲፈፀም እና ለኮብል ስቶን ንግፍ ክፍያ ሲፈፀም በብልጫ የተከፈለ፤
- እናርጅ እናውጋ ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 459,587.39 ለጽ/ቤት ህንጻ ክፍያ ሲፈፀም በብልጫ የተከፈለ፤
- እብናት ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 434,555.66 ለተለያዩ ሴክተር መ/ቤት ሰራተኞች ስራ ገበታቸው ላይ እያሉ፣በድጋሚ እና አላግባብ በብልጫ የተከፈለ ውሎ አበል፣ለእብናት 2ኛ/ደ/ት/ቤት መምህራን የሰኔ ወር ደመዎዝ ሲከፈል በብልጫ የፀደቀ እና በተለያዩ ቀበሌዎች ለሴፍቲኔት ተጠቃሚዎች ክፍያ ሲፈፀም በብልጫ ተከፍሎ ተገኝቷል፤
- ጤና ጥበቃ ቢሮ /ከ-MDG/ ብር 419,669.22 የቢቡኝ ወረዳ ለሚያስገነባው የሆስፒታል ግንባታ ክፍያ ሲፈፀም በብልጫ የተከፈለ፤
- ደብረ ብርሀን ፖሊ ቴክኒክ ኮሌጅ ብር 357,752.44 የላፒደሪ ወርክ ሾፕ ግንባታ ሲከናወን ከውል በላይ አላግባብ የተፈጸመ ክፍያ፤

- ሰከላ ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 354,254.92 ለተለያዩ ሴክተር መ/ቤት ሰራተኞች የውሎ አበል ሲፈፀም በድጋሜ እና በብልጫ፣ለጽ/ቤት የቢሮ ግንባታ ክፍያ ሲፈፀም እና ለት/ቤቶች የመፀዳጃ ቤት ግንባታ ክፍያ ሲፈፀም በብልጫ የተከፈለ፤
- ማቻከል ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 349,741.81፤ ግንባታ ሲከናወን የተሰጠው ቅድመ ክፍያ በተቋራጩ ስም ሳይሆን በግዥ ኦፊሰር ስም የተያዘ፤ በተጨማሪም ለተለያዩ የጤና ዘመቻ ስራ ሳይሰራ እንደተሰራ ተደርጎ የተከፈለ ውሎ አበል፤
- ዳዋ ጨፋ ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 349,492.21 ለተለያዩ ሰራተኞች በድጋሜ የተከፈለ የውሎ አበል፤
- አርጡማ ፋርሲ ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 344,274.00 ለተለያዩ ሰራተኞች በስራ ገበታቸው ላይ እያሉ የተከፈለ የውሎ አበል፤ለቀበሌ የልማታዊ ሴፍቲኔት ማህበረሰብ ተጠቃሚዎች ፕሮግራም የወር ደመወዝ ሲከፈል በብልጫ የተከፈለ መሆኑ ተረጋግጧል፡፡

የ2008 በጀት ዓመት አላግባብ የተከፈለ ክፍያ ከ2007 በጀት ዓመት ብር 13.917 ሚሊዮን ጋር ሲነፃፀር በመ/ቤት ቁጥር በ39 ሲቀንስ በገንዘብ መጠን ግን በአንጻሩ በብር 29.282 ሚሊዮን ጨምሮ ተገኝቷል፡፡ አላግባብ ከተፈጸመው ክፍያ ውስጥ ብር 360,501.46(ከ1% በታች) የተተካ ሲሆን ቀሪው ገንዘብ ስለመተካቱ እስከ ሰኔ 23/2009 ድረስ ለመ/ቤታችን አልተገለጸም፡፡ ይህም በተለያዩ መንገዶች አላግባብ ክፍያዎችን መፈጸም ካለፈው ዓመት በንፅፅር እየተባባሰ መሆኑን ያሳያል፡፡

የግንባታ ስራዎች ወጪን በተመለከተ፤

39. ማንኛውም የግንባታ ክፍያ በውሎና በሥራ ዝርዝሩ መሠረት በባለሙያ እየተረጋገጠ መፈጸም ሲገባው የግንባታ ክፍያ አፈፃፀም መመሪያን ባልተከተለ መንገድ በ38 መ/ቤቶች በድምሩ ብር 29.926 ሚሊዮን ክፍያ ተፈጽሞ ተገኝቷል፡፡ከዚህም ውስጥ ከብር 300,000.00 በላይ ከፍተኛውን ድርሻ የያዙት መ/ቤቶች፡-

- ፍኖተ ሰላም ከተማ አስ/ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 9.414 ሚሊዮን፤ለኮብል ስቶን መንገድ ግንባታ ጠረጋ ስራ ላከናወነው ተቋራጭ ክፍያ ሲፈፀም፤
- ቻግኒ ከተማ አስ/ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 6.224 ሚሊዮን፤ በከተማ አገልግሎቱ ዲሽቦይ፤ አጥር፣ሸድ፣ቁራ ግንባታ ክፍያ ሲፈፀም፤
- ጭልጋ ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 4.674 ሚሊዮን፤ በወረዳው ትምህርት ጽ/ቤት የት/ቤት ግንባታ ክፍያ ሲፈፀም የሌላ ግንባታ ፕሮጀክት የስራ ልኬት ወረቀት ቀርቦ ክፍያ የተፈፀመ፤
- ጓንጓ ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 1.986 ሚሊዮን፤ የመስኖ ግንባታ ክፍያ ሲፈፀም፤

- ደባርቅ ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 1.768 ሚሊዮን፤ የት/ቤት እና የውሃ ጉድጓድ ግንባታ ክፍያ ሲፈፀም ፤
- ፋግታ ለኮማ ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 868,940.20 ለት/ቤት ግንባታ ክፍያ ሲፈፀም፤
- ደጀን ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 479,656.63 የወረዳው አስተዳደር ጽ/ቤት የቢሮ ግንባታ ክፍያ ሲፈጸም፤
- እብናት ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 335,335.73፤ የት/ቤት የመፀዳጃ ቤት ግንባታ እና የቢሮ ግንባታ ለተሰራበት ክፍያ ሲፈጸም፤
- ሊቦ ከምክም ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 379,836.98፤ በውሃ ጽ/ቤት በተለያዩ ቀበሌዎች ለተገነቡ የንጹህ ውሃ መጠጥ ፕሮጀክቶች ክፍያ ሲፈፀም፤
- ሲያ ደብርና ዋዩ ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 463,659.58 የት/ቤት መፀዳጃ ቤት ግንባታ ፣ የምንጭ ማጎልበት ግንባታ፣ ለጤና ኬላ መፀዳጃ ቤት ግንባታ፣ የእጅ ጉድጓድ ግንባታ እና የምንጭ ማሰባሰቢያ ገንዳ ግንባታ ክፍያ ሲፈጸም፤

ስራው ስለመከናወኑ የሚያሳዩ የስራ ልኬት ወረቀት /የክፍያ ማረጋገጫ ሰርተፊኬት/ ሳይቀርብ ክፍያ ተፈፃሞ የተገኘባቸው ሲሆኑ ሥራው በትክክል ስለመሠራቱ በገለልተኛ የምህንድስና ባለሙያ እንዲረጋገጥ ሆኖ ያልተሰራ መሆኑ ከተረጋገጠ ገንዘቡ ከሚመለከታቸው ተመላሽ እንዲደረግ እና ድርጊቱን በፈጸሙት ባለሙያዎች ላይ አስፈላጊው እርምጃ ሊወሰድ እንደሚገባው በኦዲት ሪፖርቶች አሳስበናል። የግንባታ ማስረጃ ሳይቀርብ ከተፈጸመው ክፍያ ውስጥ ብር 29,292.80 (ይህም ከ0.1% በታች ብቻ) የተተካ ሲሆን ቀሪው ሂሳብ በምን ሁኔታ ላይ እንደሚገኝ ይህ ጥንቅር እስከተሠራበት ሰኔ 23/2009 ዓ.ም ድረስ ለመ/ቤታችን አልተገለጸም።

ማስረጃ ያልቀረበለት ወጪ

40. ማንኛውም አ ተሞም በወጭ ከመሙዘዝቡ በፊት ተገቢው ማስረጃ መቅረብ መረጋገጥ ሲገባ ደብዳቤ በጠቅላላ በ63 መ/ቤቶች የተለያዩ የዕቃና አገልግሎት ግዥ ሲፈጸም ለተከፈለው ብር 55.161 ሚሊዮን የወጪ ደረሰኝ/ፋክቱር ሳይቀርብለት አ ተሞምና በወጪ ተመዝግቦ ተገኝቷል።

በአጠቃላይ ማስረጃ ያልቀረበለት ወጪ ካለፈው ዓመት ብር 24.831 ሚሊዮን ጋር ሲነፃፀር በ2008 በጀት ዓመት ሂሳባቸው ኦዲት የተደረጉ መ/ቤቶች በቁጥር 24 የቀነሰ ሲሆን በገንዘብ መጠን ግን በብር 30.329 ሚሊዮን ጨምሮ ተገኝቷል። ይህም የወጭ ማስረጃ አቀራረብ ችግር እየተባባሰ መሄዱን ያመለክታል። ስለሆነም ባለበጀት መ/ቤቶች በከፊሉት ገንዘብ ልክ ተገቢውን ዕቃ /አገልግሎት ማግኘታቸውን የሚያመለክት ለእያንዳንዱ ክፍያ ተገቢው ማስረጃ ቀርቦ እንዲያያዝ/

ያለማስረጃ የተከፈለው ገንዘብ ከሚመለከተው ላይ ተመላሽ እንዲሆን ለየመ/ቤቶች በፃፍነው ሪፖርት አሳስበናል።

ለአዲት ሊቀርቡ ያልቻሉ የወጪ ማስረጃዎች፤

41. ክፍያዎች በተገቢው ማስረጃ ተደግፈውና መ/ቤቱ ለተጠቀመበት ዕቃና አገልግሎት በትክክል ስለመዋላቸው በአዲት ለማረጋገጥ ክፍያ የተፈጸመባቸው የወጪ ማስረጃዎች ተሟልተው ለአዲት እንዲቀርቡ ተጠይቀው በ32 (11.94%) መ/ቤቶች ብር 124.765 ሚሊዮን የያዙት የወጪ ማስረጃዎች ለአዲት ሊቀርቡ ያልቻሉ ሲሆን ከዚህ ውስጥ ብር 5.631 ሚሊዮን (4.51%) ከአዲት በኋላ ማስረጃ ቀርቦ በውስጥ ኦዲተር የተረጋገጠ መሆኑ በግብረ መልስ ተገልጿል። ከፍተኛ ወጪ ይዘው መረጃ ካላቀረቡት መ/ቤቶች መካከልም ከብር 300,000.00 በላይ የያዙ መ/ቤቶች ቀጥሎ ተዘርዝረዋል፡-

- አርጡማ ፉርሲ ወረዳ ብር 97.081 ሚሊዮን፣ ባቲ ከተማ ብር 6.945 ሚሊዮን፣ ቃሉ ወረዳ ብር 4.646 ሚሊዮን፣ ሞረትና ጅሩ ወረዳ ብር 2.563 ሚሊዮን፣ ተንታ ወረዳ ብር 2.318 ሚሊዮን፣ ዝቋላ ወረዳ ብር 1.758 ሚሊዮን፣ ባህር ዳር ዙሪያ ወረዳ ብር 1.670 ሚሊዮን፣ ጣቁሳ ወረዳ ብር 1.616 ሚሊዮን፣ ዋግኸምራ ብሄረሰብ አስተዳደር ብር 1.299 ሚሊዮን፣ ጉባላፍቶ ወረዳ ብር 1.177 ሚሊዮን፣ ዳዋ ጨፋ ወረዳ ብር 817,577.89፣ መቄት ወረዳ ብር 481,607.85፣ ቀወት ወረዳ ብር 429,128.15 እና ሳህላ ሰየምት ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 396,353.56 ነበሩ።

ማስረጃዎቹ ምን እንደተፈፀመባቸውና ለማጭበርበር ድርጊት አለመዋላቸው ባለመረጋገጡ ስጋት ያስከተለ በመሆኑ ቀርቦው የወጪው ትክክለኛነት በውስጥ ኦዲተሮች እንዲረጋገጥ ከማድረግ በተጨማሪ ሰነዶቹን የሰወሩ/ማቅረብ የነበረባቸው ሠራተኞች ተጠያቂ እንዲሆኑ በአዲት ሪፖርቶች አሳስበናል። ይሁንና ስለተወሰደው እርምጃ ይህ ሪፖርት እስከተጠናቀቀበት ሰኔ 23/2009 ድረስ የሚያሳይ ምላሽ ባለመምጣቱ ግኝቱ ያለበትን ሁኔታ ማወቅ አልተቻለም።

የግዥ ሥርዓትን ያልተከተለ የወጪ ሒሳብ

42. □ክቃዎችና ስገሰገቶች ግዥ ስፔሻሊስት በስራ ላይ ባለው የእቃና አገልግሎት ግዥ መመሪያ መሠረት ስለመፈፀሙ እንዲሁም የተሻለ የዕቃ ጥሬትና ዋጋ ስመገኘቱና የግዥ ስፔሻሊስት ሂደቶች የተሟሉ መሆናቸውን ለማረጋገጥ ስዲት ሲደረግ በ151 መ/ቤቶች (68.32%) ብር 85.767 ሚሊዮን ዋጋ ያላቸው □□ - ች □□□ ሥርዓት □ሚታ□ቀ□ን መሥፎርት ማሟላት ተከናወነው ተገኝተዋል። የግዥ አፈጻጸም ችግሮች ጎልቶ የሚታይባቸው ከብር 1.5 ሚሊዮን በላይ ከፍተኛውን ድርሻ የያዙት መ/ቤቶች፡-

- ቻግኒ ከተማ አስ/ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 9.719 ሚሊዮን፣የኩብል እስቶን ንጣፋ ስራ፣የዲች ግንባታ፣የኩብል እስቶን ድንጋይ ግዥ ሲፈፀም ያልግልጽ ጨረታ የተከናወነ እና የግዥ ስራተኞች ሳያውቁት በአመራሮች ትዕዛዝ የተፈጸመ ፣ለከንቲባ ጽ/ቤት የሚውል የመኪና ጎማና የመኪና ጌጣጌጦች፣የተለያዩ የአትክልት ዘር ግዥ ሲፈፀም፤
- ሰቆጣ ከተማ አስ/ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 7.202 ሚሊዮን፤ የግንባታ ቁሳቁስ ግዥ ሲፈፀም ንግድ ፈቃድ ከሌለው አቅራቢ የተፈፀመ፣የቫት ተመዝጋቢ ካልሆነ ድርጅት የተፈፀመ፤ የኩብል እስቶን ምንጣፍ ግንባታ መመሪያ ከፈቀደው ውጭ ለጥቃቅንና አነስተኛ ለተደራጁ ተቋማት ከግዥ ጣሪያ በላይ በቀጥታ የተፈፀመ ግዥ፤
- ሰሜን ሸዋ ዞን አስተዳደር ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 5.612 ሚሊዮን፤ሁለገብ የመሰብሰቢያ አዳራሽ፣ የታፔላ ስራ ሲከናወን፤
- ቴክኒክና ሙያ ኢንተርፕራይዞች ልማት ቢሮ /MDG/ ብር 3.12 ሚሊዮን በከለላ ወረዳ ላስገነባው የጀኔራል መካኒካል ወርክ ሾፕ ህንጻ ግንባታ፣ለተለያዩ ቴክኒክና ሙያ ተቋማት አገልግሎት የሚውል የተለያዩ የማሰልጠኛ መሳሪያዎች ግዥ ሲፈጸም፤
- ጤና ጥበቃ ቢሮ ብር 2.545 ሚሊዮን፤ በእንጅባራ ከተማ የሆስፒታል ግንባታ፣ለጤና አጠባበቅ ጣቢያ ግንባታ፤
- ቀወት ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 2.198 ሚሊዮን የተለያዩ የግንባታ ዕቃዎች፣ የኤሌክትሮኒክስ ዕቃዎች እና ቋሚ ዕቃዎች ግዥ፤
- ሜጫ ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 2.182 ሚሊዮን ለሴክተር መ/ቤቶች የተለያዩ የጽ/መሳሪያዎች፣አላቂ እቃዎች፣የግንባታ ቁሳቁሶች ግዥ ሲፈፀም፣ለተለያዩ የወረዳው ቀበሌዎች የመንገድ ስራ ለማሰራት የግንባታ መሳሪያ ኪራይ ሲፈፀም፤
- ሲያ ደብርና ዋዩ ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 2.162 ሚሊዮን፤ የመኪና መለዋወጫ ዕቃ፣የውሃ ዕቃዎች፣የኤሌክትሮኒክስ ዕቃ ግዥና ጥገና፣ የአላቂ የቢሮ ዕቃ፣የእንስሳት ህክምና የግንባታ ዕቃዎች፣ለትምህርት ማጠናከሪያ ቁሳቁስ ግዥ፣የመምህራን እስታፍ ቢሮ ግንባታ፣ የውሃ ጉድጓድ ግንባታ ግዥ፤ የተሸከርካሪ ጥገና ሲከናወን፤
- ኤፍራታና ግድም ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 1.662 ሚሊዮን ለሴክተር መ/ቤቶች የሚውል ኮምፒውተር፣ኤሌክትሮኒክስ፣የመኪና ጎማ እና ቋሚ ዕቃዎች ግዥ ሲፈፀም፤
- ሚዳና ወረዳ ወረዳ ነ/ፋ/ድ/ሰ/ማዕከል ብር 1.642 ሚሊዮን፤ የተሸከርካሪ መለዋወጫ ግዥ ሲፈፀም እና ዝቅተኛ ዋጋ ያቀረበ አቅራቢ እያለ መሰረታዊ ባልሆነ ምክንያት ከጨረታ ውድድር ውጭ በማድረግ ኢኮኖሚያዊ ባልሆነ መንገድ የተፈፀመ፤

- ደብረ ብርሀን ፖሊ ቴክኒክ ኮሌጅ ብር 1.547 ሚሊዮን፤ የተለያዩ ዕቃዎች ግዥ ሲፈፀም፤ የግዥ ህጉን ያልጠበቁ አፈጻጸሞችን በመከተል (ለምሳሌ- ያለግልጽ ጨረታ፣ያለግዥ ጥያቄና የንብረት ገቢ ደረሰኝ ሳይቆረጥለት የተገኘ) የተከናወነ መሆኑ ተረጋግጧል።

ግኝቱ ሊከሰት የቻለውም የግዥ መመሪያው በተገቢው መንገድ በሥራ ላይ ካለማዋል የተነሣ ገንዘቡ ተገቢውን ዕቃ (አገልግሎት) ሳያስገኝ እና ፍትሃዊ ውድድርን ሳያስተናግድ ግዥ እየተፈፀመ እንደሆነ በማስገንዘብ ለወደፊቱ መ/ቤቶቹ ተገቢውን የእርምጃ እርምጃ መውሰድ እንዳለባቸው በአዲት ሪፖርቶች አሳስበናል።

በ2008 በጃት ዓመት ሂሳባቸው አዲት የተደረገው የግዥ ሂሳብ ከ2007 በጀት ዓመት አዲት ግኝት ብር 126.923 ሚሊዮን ጋር ሲነፃፀር በመ/ቤት ቁጥር በ15 እና በገንዘብ መጠን በብር 41.155 ሚሊዮን ቀንሶ ተገኝቷል። ይህም አዲት ተደራጊ መ/ቤቶች የግዥ መመሪያውን በመከተል በኩል መጠነኛ መሻሻል መኖሩን ያመለክታል።

የተከፋይ ሂሳብን በተመለከተ፤

ተቀጽላ ሌጅር ያልተዘጋጀለት ተከፋይ ሂሳብ፤

43. በ2008 በጀት ዓመት ሂሳባቸው አዲት ከተደረጉት መ/ቤቶች መካከል በ43 መ/ቤቶች ብር 174.313 ሚሊዮን በመንግስት የሂሳብ አያያዝ ሥርዓት መሰረት ለማን እንደሚከፈልና መቸ እንደሚከፈል የሚያሳይ የተከፋይ ሂሳብ ተቀጽላ ሌጅር ሳይዘጋጅለት ተገኝቷል። ከዚህ ተከፋይ ሂሳብ ውስጥ በግብረ መልስ እንደተረጋገጠው ብር 476,000.00 ተከፋይ ሂሳብ ተቀጽላ ሌጅር የተዘጋጀለት መሆኑ የተገለፀ ሲሆን ቀሪው ብር 173.837 ሚሊዮን ይህ ሪፖርት እስከተጠናቀረበት ሰኔ 23/2009 ዓ.ም ድረስ የተወሰደውን እርምጃ የሚያሳይ ግብረ መልስ ባለመኖሩ ለምን ያህሉ ገንዘብ ተቀጽላ ሌጅር እንደተዘጋጀ ማወቅ አልተቻለም።

የንብረት አያያዝና አጠባበቅ አዲት ውጤት

44. የመንግስት መ/ቤቶችና የልማት ድርጅቶች በክልሉ የፋይናንስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 178/2003 አንቀጽ 53 እና በንብረት አስተዳደር መመሪያ ቁጥር 02/2003 እና ተያያዥ የህግ ማዕቀፎች አግባብ ንብረቶች በአግባቡ ተመዝግበው፤ ክትትል እየተደረገባቸውና በየዓመቱ ቆጠራ እየተከናወነ የንብረት ሒሳቡም በመ/ቤታችን አዲት መደረግ ይኖርበታል። በዚህ መሰረት እየተሰራ መሆኑን ለማረጋገጥ በበጀት ዓመቱ በመደበኛው አዲት ከተደረጉት 221 መ/ቤቶች መካከል በ82(37%) መ/ቤቶች የንብረት አዲት ማድረግ ሳይቻል ቀርቷል። በመሆኑም የተጠቀሱትን የንብረት አስተዳደር ግድፈቶች በማረም ሊከሰት የሚችለውን ከፍተኛ የመንግስት ሃብት ብክነት እንዳይከሰት ተገቢው የንብረት አስተዳደር፤ አያያዝና አጠቃቀም በየመ/ቤቱ እንዲጠናከር በየሪፖርቶቻችን አሳስበናል።

የንብረት ሂሳብ ጉድለት፤

45. በ2008 በጀት ዓመት ሒሳባቸው አዲት ከተደረጉ መ/ቤቶች በድምሩ ብር 989,293.77 ጉድለት እና ማጭበርበር የተገኘ ሲሆን ጉድለት/ማጭበርበር የተገኘባቸው መ/ቤቶች ዝርዝር፡-

- መተማ አብርሃ ጅራ ሁር ኡመር መንገድ ስራ ፕሮጀክት ብር 278,237.38፤ የፕሮጀክቱ ንብረት

ክፍል ሰራተኛ ያንቀሳቀሱት የንብረት ሂሳብ ተመዛዝኖ የተገኘ ጉድለት፤

- አንዳሳ ደሮ ብዜት ማዕከል ብር 253,635.27፤ የንብረት ክፍል ሰራተኛ ያንቀሳቀሱት ሂሳብ ተመዛዝኖ የተገኘ የንብረት ጉድለት፤

- ቆቦ ከተማ አስተዳደር አገልግሎት ጽ/ቤት ብር 189,662.06 የንብረት ክፍል ሰራተኛው ያንቀሳቀሱት የንብረት ሂሳብ ተመዛዝኖ የተገኘ ጉድለት፤

- ኮምቦልቻ ደሮ ብዜት ማዕከል ብር 96,849.76 የንብረት ክፍል ሰራተኛው ያንቀሳቀሱት የንብረት ሂሳብ ተመዛዝኖ የተገኘ ጉድለት፤

- ምዕራብ በለሳ ወረዳ ግብርና ጽ/ቤት ብር 85,164.63 በንብረት ወጭ ደረሰኝ /ሞዴል 22/ ወጭ ተደርገው ለጠያቂው ያልተሰጡ/በጠያቂው ያልተወሰዱ/ንብረቶች እንደተወሰዱ በማስመሰል አሃዝ ደልዞ በመቀየር፣ ባልተፃፈበት መስመር ላይ ተጨማሪ ንብረት እንደወጣ በመፃፍ በተጠቃሚው ያልተወሰዱ ንብረቶችን እንደወሰዱ በማስመሰል ለግል ጥቅም የዋለ፤

- ክልል ምክር ቤት ብር 49,772.30፤ የንብረት ክፍል ሰራተኛዎ ያንቀሳቀሱት ሂሳብ ተመዛዝኖ የተገኘ የንብረት ጉድለት፤

- አዊ ብሄረሰብ ዞን ጤና መምሪያ፤ የክሊኒካል ነርስ ባለሙያው ከዞኑ ጤና ጥበቃ መምሪያው የብር 35,972.37 መድሃኒቶችና ዋጋቸው የማይታወቁ ብዛት 643 የመድኃኒትና የህክምና መገልገያዎችን ወጪ አድርገው ከወሰዱ በኋላ በወቅቱ ይሰሩበት ለነበረው ለጃዊ ጤና አጠባበቅ ጣቢያ ገቢ ሳያደርጉ ለግል ጥቅም የዋለ፤

በመሆኑም ከንብረት ሰራተኞች የሚፈለገው ጉድለት ላይ ተገቢውን ክትትል በማድረግ ማስተካትና አጥፊዎች በህግ መጠየቅ እንዳለባቸው ባሳሰብነው መሰረት ብር 170,909.30 (18.90%) በፍታብሔርና በወንጀል ክስ እንዲሁም ማስረጃ በማሰባሰብ ሂደት ላይ መሆኑ ከፍትህ አካላት የተገለፀልን ሲሆን ውሳኔው እየተጠበቀ ይገኛል፡፡

የተከበሩ አፈ-ጉባዔ!

የተከበራችሁ የምክር ቤት አባላት!

ክቡራትና ክቡራን!

ቀጥሎ የማጠቃለያና የማሻሻያ አስተያየቶችን አቀርባለሁ።

ማጠቃለያ

በአዲት ልማት ሰራዊት ግንባታና የአዲት ሽፋንን በተመለከተ

46. በ2009 በጀት አመት በአዲት ልማት ሰራዊት ግንባታ ረገድ ከፍተኛ ርብርብ የተደረገ መሆኑና በቀጣይ ጊዜያት ሙሉ የሰራዊት አቅም ላይ የደረሰ ፈጣሪ ሃይል እንዲፈጠር ምቹ ሁኔታዎች አሉ። ይህም ከዓመቱ እቅድ አንጻር 93% ከአዲት ሽፋን በመ/ቤት ቁጥር አንጻር ከ60% እና ከበጀት ከ86% በላይ አፈፃፀም መኖሩ አበረታች ነው። የክዋኔ አዲት አፈፃፀም በአማካይ ከ91% በላይ ቢሆንም በአዲስ አደረጃጀት መዋቀሩ አበረታች ሆኖ በአጠቃላይ የአዲት ሽፋን ለማሳደግ በሰፊው መስራት ይኖርብናል።

የአዲት አስተያየትን በሚመለከት፤

47. የ2008 በጀት ዓመት ሒሳባቸው በመደበኛነት አዲት ከተደረጉ 221 መ/ቤቶች ውስጥ 6 (2%) የሚሆኑ መ/ቤቶች ንጹህ የሚል አስተያየት እንዲሁም 203 (76%) የሚሆኑት “ከዚህ በስተቀር” የሚል አዲት አስተያየት ያገኙና «አስተያየት መስጠት አልተቻለም» እና «አጥጋቢ አይደለም» የሚል የአዲት አስተያየት ያላቸው መ/ቤቶች ብዛት ውስን መሆኑ የክልላችን አብዛኞቹ መ/ቤቶች የክልሉን የፋይናንስና ንብረት አስተዳደር መሰረት አድረገው በጀትን ለመምራት ጥረት እያደረጉ መሆኑን ያመለክታል።

ምላሽ አሰጣጥን በሚመለከት

48. የ2009 በጀት ዓመት ሒሳባቸው አዲት ከተደረጉ ተጠቃሚዎች በምላሽ አሰጣጥ ረገድ ግፊት ያለበት ቢሆንም መሻሻል የታየበት ነው።

የጥሬ ገንዘብ ሒሳብ አዲትን በሚመለከት

49. በ2009 በጀት ዓመት ሂሳባቸው አዲት ከተደረጉ መ/ቤቶች የወቅቱና የቀጥታ ገንዘብ ያገኙ ላይ በድምሩ ብር 667,269.82 በጉድለት ተገኝተዋል። በበጀት ዓመቱ መጨረሻ በጥሬ ገንዘብ ከወጪ ቀሪ መከታተያ ሌጅር መሠረት መገኘት ያለበት እና በካዝና ተገኝቶ የተቆጠረ የጥሬ ገንዘብ ሂሳብ ሲነጻጸር በ15 መ/ቤት ብር 4.735 ሚሊዮን የቆጠራ ውጤት ከሌጅር ከወጪ ቀሪ በማነስ መገኘቱና 64 መ/ቤቶች በበጀት ዓመቱ መጨረሻ ሰኔ 30/2008 ዓ.ም ላይ ያለውን የጥሬ ገንዘብ ሂሳብ ከወጪ ቀሪ ትክክለኛነት ማረጋገጥ ያልተቻለባቸው ናቸው።

የገቢ ሂሳብን በተመለከተ

50. በ2008 በጀት ዓመት ሂሳባቸው አዲት ከተደረጉ 5 መ/ቤቶች ብር 3.178 ሚሊዮን የተለያዩ የማጭበርበር ዘዴዎችን በመጠቀም ለግል ጥቅም የዋለና በ69 መ/ቤቶች ብር 30.395 ሚሊዮን ሥራ ላይ ባለው የገቢ አሰባሰብ ሥርዓት መሠረት

በቅቱ ሳይሰበሰብ ተገኝቷል። ገቢ በትክክል መሰብሰቡን ለማረጋገጥ ገቢ የተሰበሰበባቸው ደረሰኞች ለአዲት ተሟልተው እንዲቀርቡ ተጠይቀው በ62 (28%) መ/ቤቶች ብር 18.155 ሚሊዮን የያዙ የገቢ ደረሰኞች ለአዲት ሊቀርቡ ባለመቻላቸው የገቢውን ትክክለኛነት ማረጋገጥ አልተቻለም። በ9 መ/ቤቶች ደግሞ ብር 2.916 ሚሊዮን የተጨማሪ እሴት ታክስ ደረሰኝ ሳይቀርብ ክፍያ ተፈጽሞ ተገኝቷል።

ተሰብሳቢ ሂሳብን በሚመለከት

51. በ2008 በጀት ዓመት ሂሳባቸው አዲት ከተደረጉ መ/ቤቶች ውስጥ በ117 መ/ቤቶች ብር 1.616 ቢሊዮን በወቅቱ በፋይናንስ የአሠራር ስርዓት መሠረት ሳይሰበሰብ (ሳይወገድ) ተገኝቷል። በ3 መ/ቤቶች ብር 708,125.86 ትክክለኛ ተሰብሳቢ ሂሳብ ስለመሆኑ የሚያስረዳ ማስረጃ በሌለበት በተሰብሳቢ ሂሳብ ተይዞ መገኘቱና በ51 መ/ቤቶች ብር 295.927 ሚሊዮን የሆነ የተሰብሳቢ ሂሳብ ተቀጽላ ሌጅር ሳይዘጋጅለት ተገኝቷል።

የወጪ ሂሳብን በሚመለከት

52. በ15 መ/ቤቶች ብር 845,755.30 የተለያዩ የማጭበርበር ዘዴዎችን በመጠቀም ለግል ጥቅም ውሎ መገኘቱ ሲሆን በ33 መ/ቤቶች ለስራ ተቋራጮች የተከፈለ የተጨማሪ እሴት ታክስ ብር 6.281 ሚሊዮን በትክክል ለሚመለከተው ገቢ ሠብሳቢ መ/ቤት ፈሠስ ለመደረግ ማስረጃ ሳይቀርብለት ተገኝቷል። በ113 (51%) መ/ቤቶች የተለያዩ ዕቃና አገልግሎት የተፈጸሙ ክፍያዎች በድምሩ ብር 43.2 ሚሊዮን አላግባብ ተፈጽሞ ተገኝቷል። የግንባታ ክፍያ በውሉና በሥራ ዝርዝሩ መሠረት መከናወኑ ሳይረጋገጥ በ38(17%) መ/ቤቶች በድምሩ ብር 29.926 ሚሊዮን ክፍያ ተፈጽሞ መገኘቱ፤ በ63(28.50%) መ/ቤቶች የዕቃና አገልግሎት ግዥ ብር 55.161 ሚሊዮን የወጪ ደረሰኝ /ፋክቱር ሳይቀርብለት ተሞና ተመቢ ጠቆኝ፤ ክፍያዎች የተፈጸሙባቸው የወጪ ማስረጃዎች ተሟልተው ለአዲት እንዲቀርቡ ተጠይቀው በ32 መ/ቤቶች ብር 124.765 ሚሊዮን የያዙ የክፍያ ማስረጃ ለአዲት ሳይቀርብ ቀርቷል።

የተከፋይ ሂሳብን በሚመለከት

53. በ2008 በጀት ዓመት ሂሳባቸው አዲት ከተደረጉት መ/ቤቶች መካከል በ43 መ/ቤቶች ብር 174.313 ሚሊዮን በመንግስት የሂሳብ አያያዝ ሥርዓት መሰረት ለማን እንደሚከፈልና መቸ እንደሚከፈል የሚያሳይ የተከፋይ ሂሳብ ተቀጽላ ሌጅር ሳይዘጋጅለት ተገኝቷል።

የንብረት አያያዝ፣ አጠባበቅና አጠቃቀምን በተመለከተ

54. በ2008 በጀት ዓመት ሂሳባቸው በመደበኛው አዲት ከተደረጉት 221 መ/ቤቶች መካከል በ82 (37%) መ/ቤቶች የንብረት አዲት ማድረግ ሳይቻል ሲቀር አዲት ከተደረጉ መ/ቤቶች ብር 989,293.77 በጉድለትና በማጭበርበር ለግል ጥቅም ውሎ ተገኝቷል።

የተከበሩ አፈ-ጉባዔ!

የተከበራችሁ የምክር ቤት አባላት!

ክቡራትና ክቡራን!

ከዚህ ቀጥሎ የማሻሻያ አስተያየቶችን አቀርባለሁ።

በዚህ በጀት ዓመት ባቀረብነው የመ/ቤታችን ዕቅድ አፈፃፀም ላይ የተስተዋሉ ውስንነቶች፣ በአዲት ተደራጊዎች የታዩ ግኝቶች ተሻሽለው የአዲት ሽፋኖችን እንዲያድግና የመንግስት መ/ቤቶች የፋይናንስና የንብረት አስተዳደር አመራር ሥርዓት መጠናከር እንዲችሉ የሚከተሉትን የማሻሻያ አስተያየቶች አቀርባለሁ።

የአዲት ሽፋንን ለማሳደግ ጥራቱን እና ውቅታዊነቱን የጠበቀ ለማድረግ ከመ/ቤታችን አደረጃጀት አንጻር ትኩረት መስጠት ይገባል።

55. በሀገራችን እና በክልላችን ያለው ልማት እያደገ በመምጣቱ የአዲት ተደራጊ ተቋማት ብዛትና በጀት እየጨመረ የሚገኝ ሲሆን የአዲት ሽፋኑን ማሳደግና ጎን ለጎንም ጥራቱንና ውቅታዊነቱን የጠበቀ ማድረግ አስፈላጊ ያደርገዋል።

ከዚህ ጋር በተያያዘ በተለይም ማህበረሰቡ ስለ አዲት ሙያ ግንዛቤ እና የጥቆማ ተሳትፎው በመጨመሩ እንዲሁም ለፍትሃዊ የውሳኔ አሰጣጥ ሲባል በየደረጃው ካሉ ፍርድ ቤቶችና የስነ-ምግባርና ጸረ-ሙስና ኮሚሽን የሚቀርቡ የልዩ አዲት ጥያቄዎች በስፋት እየቀረቡና በተለየ ትኩረት ተይዘው ካልተሰሩ አሁን ባለው አደረጃጀት ከመደበኛው አዲት ስራ ጋር ደርቦ በመስራት ለጥያቄው ውቅታዊ ምላሽ ለመስጠት ያላስቻለና ከስራው ጥራትና ብዛት አንጻር ራሱን በተለየ አደረጃጀት መምራት አስፈላጊ አድርጎታል።

ይኸውም የልዩ አዲት ስራ ከባህሪው ካስቸኳይነቱትና በህግ ፊት ለቀጠሮ የሚፈለግ መሆኑ፣ ከዓመት ዓመት በስፋት እየጨመረ በመምጣቱና ጊዜ የማይሰጠው ስራ በመሆኑ የመደበኛ ስራውን ሊያስቆም በሚችል ደረጃ ጫና እያስከተለ በመምጣቱ ራሱን በቻለ ዳይሬክቶሬት መምራት ይቻል ዘንድ አደረጃጀቱ ምላሽ እንዲያገኝ ልዩ ትኩረት ሊሰጠው ይገባል።

የአዲት ግኝቶች እርምጃ አወሳሰድና የፋይናንስ ተጠያቂነትን ስለማጠናከር፤

56. አዲት ተደራጊዎች በምላሽ አሰጣጣቸው እየወሰዱት ያለው እርምጃ አዝጋሚና ተጨባጭ ለውጥ የሚያመጣ ሆኖ ባለመገኘቱ መልስ በማይሰጡና እርምጃ በማይወስዱ፣ በአዲት አገልግሎቱ እየተጠቀሙ ከዓመት ዓመት በማይሻሻሉ አዲት ተደራጊዎች ላይ በየደረጃው የሚገኙ በምክር ቤት ቋሚ ኮሚቴዎችና በፍትህ አካላት አማካኝነት እንዲሁም የአዲት እርምጃ አወሳሰድ ክትትልና ድጋፍ ግብረ ኃይል በየደረጃው በማቋቋምና በማጠናከር የግልጽነትና

ተጠያቂነት ስርዓቱ ሊጠናከር ይገባል። ይህን ክትትልና ተጠያቂነት ለማጠናከር በመንግስት ወጪ አስተዳደርና ቁጥጥር ጉዳዮች ቋሚ ኮሚቴ (Public Accounts Committee) በክልሉ ምክር ቤት መቋቋም ይችል ዘንድ ከፌደራልና ከሌሎች አቻ ክልሎች የተወሰደውን ልምድ ተግባራዊ ማድረግ ያስፈልጋል።

የጥሬ ገንዘብና የንብረት አያያዝና አጠባበቅ ላይ የሚታየውን ችግር ስለመቅረፍ

በአብዛኞቹ መ/ቤቶች የጥሬ ገንዘብን ሂሳብም ሆነ የቋሚና አላቂ ዕቃዎች መዝገብ ተቋቁሞ የማይሠራባቸውና በየጊዜው ቆጠራ የማይከናወን በመሆኑ የጥሬ ገንዘብንና የንብረት አያያዝና አጠባበቅን በአዲት አረጋግጦ ጉድለት መኖር አለመኖሩን አስተያየት መስጠት እንዳይቻል እያደረጉ ስለሚገኙ የመ/ቤቶች ስራ አመራሮችና ፈጻሚዎች በወጡ ህግጋት መሠረት የጥሬ ገንዘብንም ሆነ የቋሚና አላቂ ዕቃዎች ሌጆች በማቋቋምና በየጊዜው ቆጠራ እያከናወኑ ከመዝገብ ከወጪ ቀሪው ጋር እያመሳከሩ ልዩነት ሲፈጠርም ተገቢውን የማስተካከያ እርምጃ እንዲወስዱ ተገቢው ትኩረት ሊያደርጉና ሊተገብሩ ይገባል። ይህን አለመፈጸም በራሱ በህግ ሊያስጠይቅ ይገባል።

በመጨረሻም የተከበራችሁ የምክር ቤት አባላት፣ የምክር ቤቱ አፈ ጉባኤዎች፣ የበጀትና ፋይናንስ ጉዳዮች ቋሚ ኮሚቴና ሌሎች ቋሚ ኮሚቴዎች፣ የፍትህ አካላትና አዲት ተደራጊ መ/ቤቶች በሥራ ሂደት ላደረጋችሁልን የስራ ትብብር እና የመ/ቤቱ ሠራተኞች ደግሞ በዚህ ሪፖርት ለተገኙት ውጤቶች ላሳያችሁት ታታሪነትና የሙያ ስነ-ምግባር ሁሉ ከፍተኛ ምስጋና እያቀርብኩ ሪፖርቴን በዚህ አጠቃልላለሁ። አመሰግናለሁ!!

ገረመው ወርቁ ካሴ (ረ/ ፕሮፌሰር)

ዋና አዲተር

ሐምሌ /2009 ዓ.ም

ባህር ዳር!